Romprestfilatelia

ANTICARIAT
CLUJ
— Lei 4 —

POSTA ROMANA

LEI 17

almanahul filatelic '78

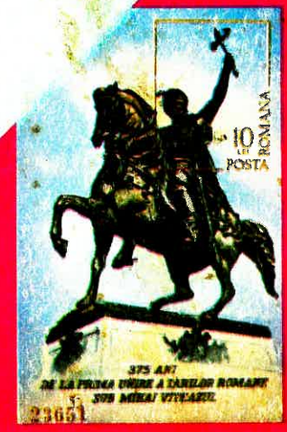

DIN ISTORIA NECUNOSCUTĂ A MĂRCILOR POȘTALE

UNA dintre „vedetele" filateliei clasice este faimoasa marcă „3 kreuzeri" roșu, din Saxonia. Singura coală din această marcă a fost găsită din întîmplare, în anul 1871, în sătulețul Eibenstock, cu ocazia renovării unei încăperi în care funcționase oficiul poștal. Pe un stîlp de lemn, sub tapet, a ieșit atunci la iveală o coală întreagă de 20 exemplare!

În scurt, timp ea a trecut din mînă în mînă: cu 50 mărci unui negustor din Leipzig, cu 300 mărci, după scurt timp, casei filatelice Siegmund Friedel, apoi cu 2 000 mărci aur (bani grei pe vremea aceea) celebrului colecționar Ferrari de la Renotière.

Cînd colecția Ferrari a fost vîndută la licitație în 1922 (ca pradă de război) de guvernul francez, coala a fost cumpărată de Maurice Burrus, alt colecționar vestit, pentru 4.111 dolari. După cîțiva ani, ea a ajuns, pe o cifră mult mai mare, în colecția Anderegg. O vreme, nu s-a mai auzit mai nimic de această raritate, pînă ce — în 1965 — a fost expusă la „Wipa", Viena, unde a făcut senzație.

O senzație mult mai mare a intervenit însă în 1966, cînd a fost pusă în vînzare în cadrul uneia din licitațiile Schwenn: după licitație, s-a anunțat că faimoasa coală a fost adjudecată unui colecționar american (al cărui nume „nu putea fi dat") pentru fantastica sumă de 620 000 mărci, plus 10% comision!

Firește, lumea întreagă a fost uimită de acest adevărat record, care a contribuit din plin la relansarea licitațiilor Schwenn, atrăgîndu-le un imens material filatelic.

Nu mult după aceea, Schwenn, speculant tipic, lansează o operație „originală", vînzînd prin bănci pachete sigilate cu loturi de mărci rare, moderne, la prețuri fixe (cîteva mii de mărci germane) cu clauza ca Schwenn să le răscumpere la termene fixe, cu prețuri mult mai mari. Un „tam-tam"uriaș în presă susținea că acest tip nou de plasament oferea venituri mai sigure și mult mai mari decît alte operații financiare".

Ceea ce era de așteptat s-a produs. La termene, Schwenn nu a mai răscumpărat nimic. Pachetele din bănci s-au dovedit a nu putea fi realizate decît mult sub valorile plătite inițial. Și atunci „marele Schwenn" a plecat, grăbit în America de Sud, lăsînd în urma lui un faliment de toată frumusețea cu un pasiv de multe milioane de mărci germane.

Se va putea întreba: care era legătura între aceste manopere și colița de trei kreuzeri?

Iat-o: vînzarea coliței cu prețul atît de trîmbițat de 620 000 mărci (care făcuse reclamă lui Schwenn) s-a dovedit a fi fictivă. În realitate, colița o achiziționase el, la un preț mult mai mic depunînd-o apoi pe tăcute, la o bancă, în garanția împrumuturilor contractate de Schwenn.

După fuga aventurierului, coala a reintrat în circuitul filatelic obișnuit. Lipsită de aureola ei febrilă, ea a fost scoasă din nou în vînzare prin vechea casă de licitații Mohrmann. După o competiție foarte aprinsă, ea a fost atribuită unui cumpărător (tot anonim). Deși mult sub cifrele trucate ale lui Schwenn, prețul obținut constituie totuși un vîrf: 228.000 mărci germane.

Pentru completarea povestei acestei piese se mai poate adăuga că în „trecutul" ei plin de peripeții se numără și reparații constînd din retușarea desenului cîtorva mărci din coală, care fuseseră ușor atinse la dezlipire. Ele au fost însă readuse la starea inițală, prin spălarea retușurilor, o piesă atît de rară neavînd nevoie de restaurări (de altfel nepermise în filatelie).

Cu acest ultim episod, s-a încheiat — cel puțin pînă acum — povestea acestei piese, care se confundă — pe alocuri — cu un roman detectiv și care aruncă încă o dată o rază de reflector asupra unor manopere din „subsolul" filateliei.

LEDOARIE DESPRE FALSURI

Dr. ing. EMIL COSTIN

În urmă cu mulți ani, cînd pasiunea filateliei mă molipsise — copil fiind — pentru prima oară, rămîneam ca fermecat auzind vorbindu-se despre mărci rare, ca cele din emisiunea „Cap de bour", ori „Favoriți". Așa, aceste mărci au căpătat în imaginația mea o aureolă proprie, nelegată de valoarea lor bănească, valoare care era și pe atunci foarte ridicată, cel puțin pentru unele exemplare din aceste faimoase emisiuni românești.

Este deci lesne de înțeles sentimentul pe care l-am trăit cînd, la împlinirea impresionantei vîrste de 12 ani, bunicul meu mă chemă de o parte și-mi dărui trei mărci, păstrate de el din vremi pentru mine imemoriale: o marcă „Principatele Unite" și „doi favoriți". Ce importanță avea că prima era cam „invalidă" (de fapt lipsea cam... un sfert din ea!)? Ce conta că celelalte două nu erau prea „întregi"?. Din acel moment aveam și eu în colecție piese filatelice cu adevărat demne de acest nume.

După multă vreme, cînd morbul filateliei m-a contaminat — pare-se — definitiv, atenția și interesul meu de filatelist mi-au fost atrase de la început de mărcile care constituiseră cîndva țelul de neatins al pasiunii mele — și, fără să țin seamă de sfaturile „rezonabile" ale prietenilor întru ale filateliei, care îmi recomandau maximă prudență în abordarea unui asemenea domeniu „minat", m-am avîntat cu toată pasiunea către mărcile românești denumite „clasice".

Nesocotind sfaturile care îmi recomandau alte orientări filatelice mai puțin periculoase, am păstrat totuși o doză de prudență, care m-a făcut să încerc să lămuresc sursa reticențelor aproape generale care apar cînd e vorba de colecționarea mărcilor românești clasice.

Și m-am edificat foarte curînd. În paralel cu mărcile adevărate, autentice, se găseau în colecțiile filateliștilor și se ofereau foarte multe mărci din aceste emisiuni, contrafăcute, așa numite „falsuri". Iar identificarea unei mărci false, deosebirea ei de una originală, era o treabă destul de complicată, mai ales pentru un începător ca mine.

Așa am ajuns să adîncesc întreaga problematică a mărcilor false, a genezei lor, a modalităților lor de identificare. Și în același timp am început să adun o colecție de mărci false.

Iar astăzi, văzînd cum numărul celor ce își orientează pasiunea filatelică către colecționarea mărcilor românești clasice se împuținează tot mai mult, cum tot mai puțini filateliști tineri se încumetă să pătrundă în acest scanctuar al filateliei noastre, mă gîndesc că una din cauze este dificultatea deosebită a găsirii în literatură a unor indicații cu privire la falsificarea mărcilor românești și la identificarea falsurilor.

Cu îngăduința ta, cititorule, voi încerca în rîndurile ce urmează, să schițez foarte pe scurt primele cunoștințe care îi sînt necesare unui filatelist dornic să abordeze spinoasă problemă a falsurilor mărcilor ormânești.

În primul rînd, falsurile sînt de două feluri: cele realizate în dauna poștei și cele realizate în dauna filateliștilor. Primele, care sînt și cele mai vechi, au apărut din dorința unor persoane de a înșela administrațiile poștale; apariția acestor mărci false a fost facilitată de desenele relativ simple folosite pentru mărcile poștale ca și de tehnologia puțin complicată care se întrebuința pe atunci. Falsurile în dauna poștei sînt de regulă mai prost executate decît originalele; din punct de vedere filatelic, acestea există numai în stare obliterată și filateliștii le prețuiesc uneori mai mult decît pe suratele lor autentice — mărcile false circulate sînt de regulă mai rare.

Dintre mărcile românești, în dauna poștei au fost falsificate emisiuni începînd cu emisiunile București (1876). Se cunosc asemenea falsuri din emisiunile următoare: Vulturi și Cifra în patru colțuri, toate trase pe hîrtie fără filigran. Evident, apariția hîrtiei cu filigran, însoțită de reducerea tarifelor poștale și de creșterea dificultății realizării machetelor au pus piedici din ce în ce mai mari acestei activități de fraudă, care a încetat apoi cu desăvîrșire.

Celelalte falsuri, astăzi practic aproape singurele cunoscute, sînt cele realizate în dauna filateliștilor. S-ar părea că „lovitura de începere" în acest caz, a fost dată fără intenții frauduloase

Într-adevăr, pasiunea de a colecționa mărci poștale a apărut foarte curînd după apariția primelor mărci. Colecționarii începînd să caute mărci pentru colecțiile lor, se adresau în acest scop negustorilor, care erau de regulă aceiași care se ocupau și cu comerțul de librărie, deci aveau

legături cu activitatea de imprimare. Înainte de sfîrşitul secolului trecut, unul dintre ei, Ch. Fournier, elveţian din Geneva, a avut ideea originală de a imprima facsimile după mărcile din foarte multe ţări (care, de altfel, la acea dată nici nu erau chiar atît de multe) şi de a le pune astfel în comerţ. În reclamele sale, acest negustor — cinstit, se pare — dar de numele căruia sînt astăzi legate cele mai periculoase falsuri filatelice, anunţă că vinde reproduceri de pe mărcile poştale, iar preţurile pe care le cerea erau corespunzător reduse. Dar Fournier, negîndindu-se la ce va putea servi producţia sa, a făcut grava greşeală de a nu imprima pe mărci şi calitatea de facsimil a acestora. Astfel, reproducerile sale au încăput ulterior pe mîinile unor escroci care le-au comercializat ca piese autentice, ajungîndu-se la situaţia de azi. Să mai adăugăm că sarcina escrocilor acestora a fost mult uşurată de munca conştiincioasă a lui Fournier, de calitatea deosebită a reproducerilor, foarte asemănătoare originalelor.

De sigur, nu numai Fournier a fost realizator de facsimile filatelice intrate în colecţii prin reaua intenţie a comercializatorilor. Astăzi se cunosc nenumărate emisiuni de tot felul de mărci poştale de pe toate meridianele globului care imită mărcile originale, în special pe cele rare, dar şi pe unele mai puţin rare, şi care au reuşit să inducă în eroare generaţii de filatelişti.

De cele mai multe ori falsurile sînt executate mai grosolan decît originalele (uneori, mult mai grosolan), dar numai un ochi posedînd o anumită experienţă poate sesiza diferenţele, chiar şi în aceste cazuri. Există însă şi falsuri deosebit de rafinat executate, a căror identificare necesită cunoştinţe detaliate referitoare la tiparul mărcilor, la hîrtia utilizată etc.

Progresul tehnicii realizat în ultimele decenii, a adus împreună cu el, atît mijloace pentru reproducerea mai fidelă a mărcilor poştale, cît şi mijloace nu mai puţin importante, de depistare a diferenţelor între acestea şi originale.

Trebuie spus că primele foruri sesizate de apariţia falsurilor şi care au început lupta cu acestea au fost administraţiile poştale. Măsurile luate au fost orientate către crearea de condiţii pentru identificarea simplă a contrafacerilor, prin introducerea de complicaţii în tehnologia fabricării mărcilor: hîrtie cu diferite adaosuri, hîrtie cu un fir de mătase colorată încrustat în structura sa, hîrtie cu filigrane de cele mai diferite şi complicate forme, desene complicate şi greu de reprodus, imprimare în mai multe culori etc., etc.

Toate aceste măsuri au făcut ca activităţile de falsificare, care cunoscuseră o creştere remarcabilă înaintea primului război mondial, să scadă apoi în continuare destul de repede, ajungînd să-şi restrîngă atît activitatea cît şi domeniul, în special la mărcile foarte vechi, rudimentar executate. De aceea nu se cunosc falsuri ale unor mărci recente, decît în modul cu totul excepţional.

Mai există un domeniu în care falsificatorii au avut cîmp liber şi relativ comod, de activitate: domeniul supratiparurilor. Aceste „suplimente" de tipar care apar din cine ştie ce necesităţi: economice (schimbarea valorii taxei poştale, schimbarea monedei), politice (schimbarea formei de guvernămînt), militare (ocuparea militară a unui teritoriu, utilizarea unor mărci în folosul militarilor), administrative (mărci cu suprataxe), culturale (aniversări, comemorări), sportive (sărbătoriri de evenimente) etc., etc., reprezintă din punct de vedere tipografic desene simple — adesea numai cîteva litere şi cifre — care pot fi reproduse fără mare dificultate. Şi aici este deci necesar un spor notabil de atenţie.

Cum putem identifica falsurile, care sînt căile pe care trebuie să le urmăm spre a ne feri de a confunda o marcă falsă cu una originală?

Din cele prezentate atît de sumar mai înainte se poate vedea că falsurile apar într-o varietate impresionantă, fiind totuşi cel mai adesea relativ uşor de identificat.

Fără să vrem să indicăm reguli incontestabile pentru depistarea falsurilor, de altfel asemenea reguli nici nu prea există, ne vom mărgini să arătăm că în această direcţie a depistării falsurilor trebuie să punem accentul pe spiritul nostru de observaţie, pe stăpînirea noastră de sine şi pe capacitatea de a judeca.

În primul rînd, trebuie să ştim că nu vom putea depista un fals al unei mărci pe care nu am mai examinat-o cu atenţie înainte: marca falsă nu vorbeşte singură spre a se trăda.

Înainte de a aborda problema depistării falsurilor, o altă problemă: care sînt mărcile româneşti la care se cunosc falsuri? Din nefericire, la această întrebare CMPR '74 ne oferă numai un răspuns parţial, astfel că îl vom da pe cît posibil noi, fără a avea pretenţia de a epuiza problema. Iată-l: se cunosc falsuri pentru aproape toate emisiunile româneşti, începînd cu „Cap de bour", pînă la emisiunile „Ferdinand" uzuale (din 1920), cu următoarele excepţii: emisiunea „Ingeri" (1906), „25 ani regat" (1906), 40 ani domnie (1906), Obolul (1907), Gravate (1908). Din anumite emisiuni nu au fost falsificate toate valorile, ci numai cele mai valoroase, atît în dauna poştei cît şi în dauna filateliştilor. Astfel, au fost falsificate numai valorile mari din „Expoziţia 1906" (ultimele trei) valorile de 1 şi 2 lei din unele emisiuni „Spic de grîu" etc. În schimb au fost falsificate mărcile „Taxa de plată", pînă şi unele mărci „Scutit"!!

După 1922, falsurile s-au împuţinat radical. Totuşi se cunosc falsuri din emisiunile Jubileul Societăţii de Geografie (1927), supratiparul „8 iunie 1930", 75 ani de la apariţia mărcilor „Cap

de bour" (numai valoarea de 10 lei, pe hîrtie cu filigran!) (1932), Jubileul Palatului P.T.T. (1932) supratiparele „Mica înţelegere" (1936) în culoare aurie şi argintie, precum şi multe din supratiparele ce au urmat, pînă în 1945. De atunci încoace nu au mai fost semnalate falsuri.

Aşa dar: un prim pas al acelora care colecţionează mărci printre care se cunosc falsuri este documentarea amănunţită cu privire la particularităţile tipăririi, execuţiei mărcilor respective, a cernelurilor, hîrtiei acestora, a însuşi desenului mărcilor.

În special pentru mărcile vechi româneşti, există o documentare care permite să ne facem o imagine suficient de exactă despre caracteristicile acestora. În această privinţă Catalogul Mărcilor Poştale Româneşti '74 este de un foarte mare ajutor, cu condiţia să îl citim în paralel cu examinarea unor mărci autentice.

Acolo unde catalogul nu ne poate ajuta în măsură suficientă, va trebui să aşteptăm apariţia altor publicaţii sau să facem apel la colecţiile mai vechi ale revistei filatelice româneşti.

După ce ne-am documentat temeinic şi ne-am înarmat cu o lupă bună, şi un odontometru (pentru mărcile dantelate), vom începe prin a căuta pe marca supusă examenului, anumite semne caracteristice indicate în literatură; aceste semne nu sînt numeroase şi de regulă sînt hotărîtoare: cele mai multe falsuri nu le posedă. Să exemplificăm pe cîteva mărci din cele clasice:

— Marea majoritate a mărcilor din primele două emisiuni „Carol cu favoriţi" (CMPR '74—NN 14—19) prezintă un punct caracteristic, foarte mic dar vizibil în vîrful nasului efigiei, semn ce nu este întîlnit la falsuri (fig. 1)

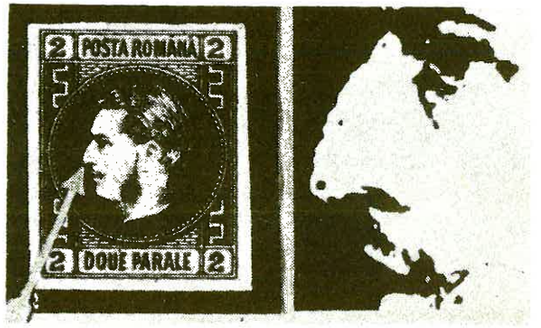

Fig. 1. Prima emisiune „Carol cu favoriţi" — 1866, valoarea de 2 parale. Detaliul prezintă punctul caracteristic la nas. Acest punct apare practic la toate emisiunile de favoriţi 1866—1870, în care efigia se află în cerc perlat.

— Mărcile de 10 bani din emisiunea III „Carol cu favoriţi" prezintă un punct de culoare în meandrul de deasupra lui A din POSTA (fig. 2).

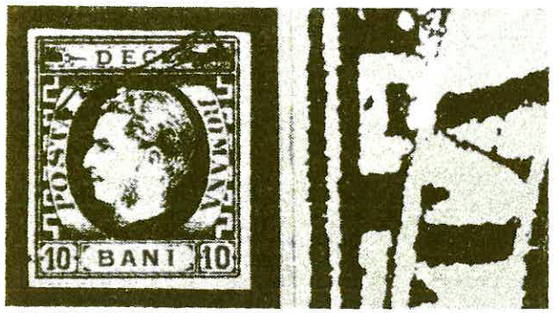

Fig. 2. Emisiunea „Carol cu favoriţi" — 1869" — valoarea de 10 bani. Punct caracteristic în meandru, în dreptul literei A din POŞTA.

— Mărcile de 25 bani din emisiunea IV „Carol cu favoriţi" şi din emisiunile „Carol cu barbă" (nedantelat şi dantelat) prezintă un semn caracteristic la meandrul de deasupra literei T din POSTA (fig. 3).

— Mărcile de 50 bani din emisiunile „Favoriţi" şi „Barbă" (ca la 25 bani) prezintă un semn caracteristic în meandrul de deasupra literei M din ROMANA (fig. 4).

Şi aşa mai departe.

Printre semnele caracteristice ale mărcilor figurează neapărat filigranul (forma, dimensiuni) şi dantelura.

Fig. 3. Emisiunea „Carol cu barbă" — 1871 (nedantelat, dantelat), valoarea 25 de bani. Spărtură tipică în meandru ,între S şi T din POSTA. Acelaşi detaliu se observă şi la valoarea de 24 bani din emisiunea cu favoriţi 1869.

Fig. 4. Emisiunea „Carol cu favoriţi" — 1869, valoarea de 25 bani. Formă tipică a spărturii meandrului din dreptul literei M din ROMÂNIA.

Desigur, prezenţa unui singur semn nu poate oferi certitudini, dar reprezintă un pas înainte. Dacă — aşa este cazul cu majoritatea mărcilor — cunoaştem mai multe semne din acestea, putem începe a fi mai siguri de părerile noastre. Dacă însă vreunul din semnele caracteristice lipseşte, treaba devine delicată. În asemenea caz, dacă sîntem începători, este mai bine să ne dăm la o parte şi să ascultăm ce spun cunoscătorii cu experienţă.

Dacă şi această etapă am trecut-o cu bine, la cele mai multe mărci nu mai avem ce face. La altele însă, şi aci ne referim la cele clasice, care au fost realizate pe hîrtie fără filigran, mai avem o posibilitate suplimentară de verificare: identificarea pe marcă a semnelor caracteristice poziţionării mărcii în cadrul aşa numitului „bloc-report". Ce este blocul-report nu putem să vă lămurim aci, din lipsă de spaţiu. Explicaţii complete ca şi semnele principale ale blocurilor-report le găsiţi în CMPR '74. Cît priveşte semnele, ele sînt asemănătoare celor menţionate mai sus, dar ceva mai rafinate şi mai multe. Dacă marca posedă şi aceste semne, putem fi liniştiţi, avem toate şansele ca ea să fie originală.

Dacă ne pasionează o anumită serie de mărci, ori grup de serii, după o perioadă de acomodare relativ scurtă începem să reţinem aspectul general al mărcii autentice ca şi aspectul hîrtiei, al tiparului etc. Reţinînd imaginea de ansamblu, pe lîngă semnele menţionate, ne vine mult mai uşor să ne formăm o părere asupra autenticităţii diferitelor exemplare ce ne cad sub ochi.

Trebuie spus în cele din urmă că se cunosc cazuri de mărci (cazuri foarte rare, ce e drept) în care nici chiar specialişti cu experienţă nu îndrăznesc să se pronunţe imediat. În aceste cazuri devine necesară o analiză comparativă mai atentă, compararea detaliilor cu cele de pe alte mărci de autenticitate neîndoelnică; se ajunge la folosirea de aparate mai sofisticate, printre care lampa de cuarţ este de un preţios ajutor în multe situaţii.

În asemenea cazuri este rezonabil să se facă apel la grupul de experţi investit cu dreptul de a-şi oficializa punctul de vedere prin eventuala imprimare — la dorinţa posesorului mărcii —

pe spatele mărcii examinate şi găsite „în regulă", a unui semn distinctiv, care pentru comisia de expertiză a AFR are forma din fig. 5.

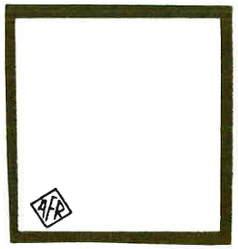

Fig. 5 Verso-ul unei mărci nedanetlate, purtînd poansonul AFR care atestă autenticitatea mărcii. Poziţia poansonului depinde de prezenţa sau absenţa danteluri, de calitatea mărcii, de starea obliterată sau nu a acesteia.

Înainte de a încheia aş vrea să atrag atenţia asupra faptului că falsificatorii şi-au îndreptat eforturile nu numai în direcţia falsificării de mărci poştale. Se cunosc astăzi falsificări de ştampile poştale — se ştie că sînt unele mărci mult mai rare în stare obliterată decît în stare nouă (vezi mărcile Cuza de 5 parale etc.) — chiar compoziţii de întreguri poştale (plicuri de corespondenţă, circulate) în care mărcile sînt autentice, plicul este de asemenea autentic şi adesea circulat prin poştă cu peste 100 ani în urmă dar întregul ansamblu este falsificat.

În figura 6 sînt prezentate două asemenea exemple: în primul ,mărcile de 30 par. „Principatele Unite" sînt din emisiunea zisă „tipar de maşină", mult mai rare în stare obliterată, plicul este de asemenea autentic, dar ştampila „Sineşti 26/12" este falsă — asemenea ştampilă nu a existat în perioada pînă în 1865, cînd mărcile respective au fost scoase din uz. La fel, ştampilele PD de altă culoare, nu îşi găsesc nici o justificare logică.

Fig. 6 Două exemple de întreguri poştale contrafăcute, cu mărci autentice.

În al doilea exemplu, mărcile sînt de asemenea autentice, dar sînt din categoria „hîrtie subţire" lipite pe un alt suport de hîrtie şi numai după aceea pe plic, ca să pară a fi „hîrtie groasă, de zece ori mai valoroase pentru filatelişti. Plicul la rîndul său a circulat, dar fără mărci (reglementările poştale ale vremii permiteau circulaţia corespondenţei între insituţiile de stat, fără mărci poştale. Aceasta se vede după numărul de înregistrare din stînga de jos, scris cu aceeaşi cerneală ca şi adresa — care este a unei instituţii oficiale. Ştampila, pusă cu tuş albastru este foarte bine contrafăcută; a fost „scăpat" însă din vedere faptul că ştampila „Urdiceni" nu există cu steluţă, ci numai cu agrafă.

Iată-ne astfel la sfîrşitul acestui scurt material al cărui principal scop a fost să arate că nedreptatea pe care majoritatea noilor filatelişti o fac mărcilor româneşti vechi, clasice şi postclasice, neglijîndu-le, din teama de a nu cădea victime ale mărcilor false, se răzbună de fapt tot pe aceşti filatelişti; ei sînt privaţi de o activitate foarte variată şi interesantă, captivantă chiar, care este cea de depistare a acestor falsuri.

Această activitate necesită cunoştinţe noi, necesită documentare, dar face apel şi la însuşirile de spirit de observaţie şi profunzime de gîndire, proprii filateliştilor.

Din punctul nostru de vedere, ne exprimăm speranţa că prezentarea pentru un cerc cît mai larg de filatelişti a cunoştinţelor specifice filateliei de nivel ridicat, va contribui la răspîndirea preocupării pentru colecţionarea mărcilor vechi româneşti, acest domeniu negrăit de interesant al filateliei noastre.

căutat de filateliştii tematicieni.

În continuare Poşta Română, pentru cea de-a XVII-a olimpiadă de şah de la Havana (Cuba) din 1966, la care echipa României s-a calificat în finală, a emis o serie de mărci poştale cu subiect de şah (fig. 13), însoţite şi de două FDC-uri adecvate evenimentului.

fig. 14

În sfîrşit, pentru jocurile balcanice de şah ediţia a V-a de la Poiana Braşov din anul 1973, s-a pus în circulaţie un plic festiv, obliterat cu o ştampilă rotundă (fig. 14), iar

fig. 15

pentru turneul internaţional feminin de şah de la Timişoara din mai 1975, s-a emis un plic festiv obliterat cu o ştampilă dreptunghiulară (fig. 15).

Nu ne îndoim că anul 1978 va aduce pentru admiratorii vechiului şi inteligentului joc evenimente şahiste pasionante iar colecţionarilor acestei tematici le prevedem emiterea unor noi emisiuni şi piese filatelice cu motive de şah deosebit de interesante.

Bibliografiei :

— Das Königliche Spiel von J. Hoffmann — Sammler-Express, 20/1960.
— „Jocul de şah" de ing. M. Popovici — Filatelia, 9 şi 10/1963.
— Catalogul sovietic al ştampilelor poştale — Moscova, 1963.
— Una collezione tematica d'avoenire gli scachi de Jacqueline Cuarat — Il collezionista Italia filatelica, 9/1965.
— „CHECKMATE" catalog de H. Ulfströmer şi J. Sutcliffe — Upsala 1975, Suedia.
— Schach Sonderstempel de F. Paroulek — Podebrady — CSSR, 1975.
— Olimpiadele în alb şi negru de Elisabeta Polihroniade, Buc. 1976.

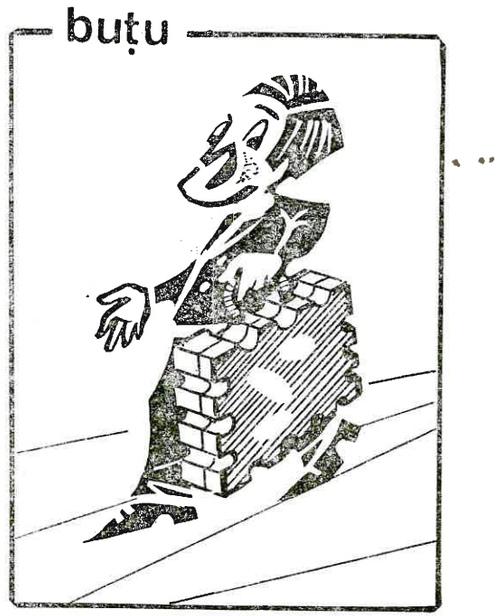

FILATELISTUL „VOIAJOR"

Momente îngemănate din trecutul filateliei şi al căilor ferate

UN FIRMAN IMPERIAL ŞI O MARCĂ POŞTALĂ PRIMAT FEROVIAR EUROPEAN

DEM. URMĂ

Trecuse războiul Crimeii şi se încheiase, în martie 1856, pacea de la Paris. Pentru străbunicile noastre el însemnase apariţia modei rochiilor „malacof" (de la numele unei fortăreţe a Sevastopolului), aşa cum le vedem în vechile albume de familie, iar pentru soţii lor apariţia modei „raglanului" (de la numele lordului J.H. Raglan, general comandant în timpul acelui război, care inventase îmbrăcămintea rămasă pînă astăzi).

Nu la fel de bine a fost pentru Imperiul otoman, pentru care evenimentele au însemnat în fapt o nouă ştirbire a puterii şi prestigiului său, deşi ieşise victorios, cu contribuţia hotărîtoare a Angliei, Franţei şi regatului Sardiniei. Desigur că în tratatul din 1856 nu sta scris şi faptul că Înalta Poartă trebuia, printre altele, să accepte în teritoriile sale o puternică mărire a influenţei puterilor occidentale — şi în special a Albionului. Englezii îşi înmulţesc navele comerciale pe Dunăre şi pe Marea Neagră, căutînd să creeze şi căi de transport terestre pentru colectarea şi transportul mărfurilor. Dar ce să încarce în 1856 un vas englez la Constanţa, dacă această localitate era pe atunci doar un mic tîrg de pescari săraci, cu un bazin portuar capabil de a adăposti numai mici ambarcaţii locale şi vreo corabie mai răsărită, cu o zonă înconjurătoare slab producătoare? Dacă însă portul ar fi fost mărit şi s-ar fi construit o linie ferată care să taie Dobrogea pînă la Cernavoda, la Dunăre, situaţia s-ar fi schimbat radical. Distanţele s-ar fi scurtat mult şi s-ar fi evitat efectele îngheţului fluviului şi bara de la Sulina.

Şi iată că aşa, din aproape în aproape, s-a ajuns ca, la 1 septembrie 1857, energicul şi întreprinzătorul sir John Trevor Barkley[1] (ca reprezentant al grupului londonez format din Thomas Wilson, Cunard, Price, Paget, Lewis şi Newall) să încheie cu guvernul turc o convenţie pentru concesionarea construirii şi exploatării liniei ferate de la Constanţa la Cernavoda, a porturilor din localităţile-terminus şi a administrării comerţului de import-export.

Un firman imperial de 270 de cuvinte într-o singură frază

Convenţia respectivă avea două versiuni (în limbile franceză şi turcă) şi devenea executorie mulţumită unui firman (ordin scris) al lui Abdul Medgid, sultan între 1839 şi 1861. Ea cuprindea, se înţelege, toate condiţiile privitoare la executarea lucrărilor şi la folosirea lor. Linia ferată în chestiune apare sub numele turcesc de „Küstendjié-Boghas Keui". Durata concesiunii era de nu mai puţin ca 99 de ani de la data intrării în funcţiune a liniei ferate. Cum acest eveniment s-a întîmplat la 4 octombrie 1860, rezultă că acea complexă exploatare engleză ar fi încetat abia în anul 1959! De unde să ştie Sublima Poartă că zeiţa Clio a istoriei şi a poeziei epice nu avea să permită o asemenea sfidare a evoluţiei lumii?[2]

Numele politentacularului concern englez apare în convenţie sub forma „Compagnie du Chemin de fer Imperial Ottoman du Danube et de la Mer Noire", dar în realitate el s-a numit oficial „Danube and Black Sea Railway Küstendje Harbour Company Limited" — adică, textual, „Societatea anonimă a căii ferate Dunărea-Marea Neagră şi a portului Constanţa". Foarte pe

[1] Avea să construiască, în timpul domniei lui Al. I. Cuza, primele 18 poduri metalice din România, apoi linia ferată Varna—Rusciuk (Ruse), în 1866, şi, în fine, linia Giurgiu—Bucureşti, în 1869.

[2] Dovada: în 1882, la patru ani după ce ţinutul transdunărean s-a întors la România, statul nostru a cumpărat de la compania engleză linia ferată, iar în 1884 şi portul!

scurt, ea s-a numit „DBSR" (Danube and Black Sea Railway), inițiale care apar și pe bornele care delimitau terenurile concesionate, pe acte, pe marca poștală emisă cum se va vedea etc.

Firmanul sultanului, prin care se aproba concesionarea și trecerea la executare, este un document căruia i se atribuie o deosebită valoare istorică, deschizînd era feroviară în Imperiul otoman, măcar că într-o provincie care de drept nu-i aparținea.

Textul este redactat în „divanê" — vechea limbă de cancelarie' turco-arabo-persană — și, în spiritul tradiției, nu cuprinde nici un semn de punctuație, nici un „respiro", măcar pentru evitarea asfixierii cititorului.

Puțin a lipsit ca în luna mai a anului 1944 exemplarele convenției și firmanul să nu fie distruse. Se aflau la Muzeul C.F.R., amenajat cu ocazia „Ceferiadei" din 1939, în sălile din corpul potcoavei Stadionului Giulești, și, într-o bună zi, un pachet de bombe incendiare de cîteva zeci de kilograme a lovit construcția, inclusiv compartimentul documentelor. Găsindu-se întîmplător în incinta Stadionului, ing. Vanghele Mișicu — care organizase în 1939 sărbătorirea „Ceferiadei" și Muzeul C.F.R. și care știa de existența numitului compartiment — a reușit să salveze prețioasele acte originale. Ele sînt păstrate astăzi cu grijă la sediul din calea Griviței 193-B al noii forme din 1969 a Muzeului Căilor Ferate.

Firmanul poartă în frunte *turaua* (monograma foarte complicată) a sultanului Abdul Medgid, tatăl sultanului Abdul Hamid, supranumit „sultanul roșu" și detronat în 1909 de Junii turci (figura de mai jos).

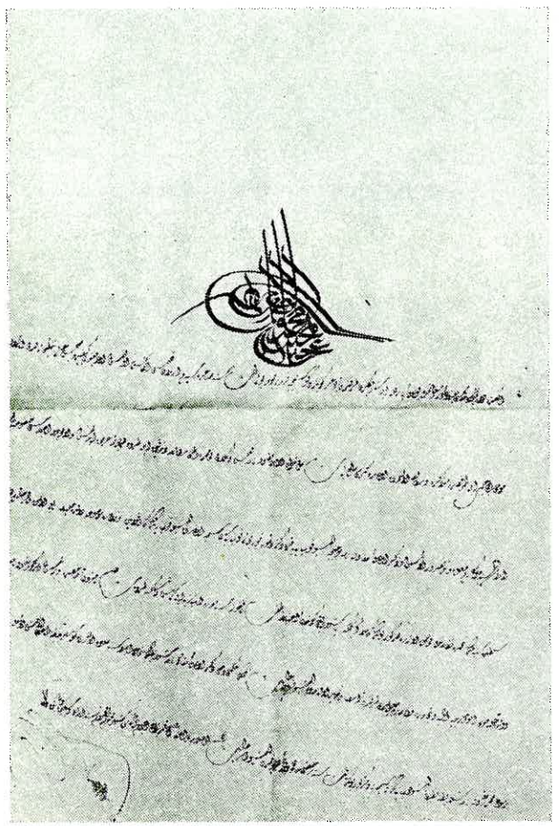

Firmanul cu *turaua* (monograma) sultanului Abdul Medgid, emis în a doua zi a lunii Muharem 1274 (1 sept. 1857) și redactat în vechea limbă de cancelarie "divanê„

Ing. Vanghele Mișicu[3] l-a tradus din limba „divanê" și, pentru a-i păstra „culoarea istorică", a lăsat fără punctuație și versiunea română. Aceasta cuprinde nici mai mult și nici mai puțin decît 270 de cuvinte, pentru a căror citire fără pauze ar trebui să avem plămîni mari ca foalele de fierărie! Pentru a ușura lectura, noi am fragmentat traducerea în aliniate, rupînd rîndurile așa cum fac și unii poeți care, prin aceasta, cred că au devenit în mod automat moderni.

Iată așadar cuprinsul firmanului, cu stilul lui ultra-pompos, care s-ar fi potrivit mai bine lui Baiazid sau lui Mahomed al II-lea decît unui sultan din ultimele decenii ale imperiului otoman!

ABDUL MEDGID
(turaua)

BARKLEY AND CO. ONORABILUL ISUPUS AL FOARTE RESPECTATULUI STAT ENGLEZ
GĂSINDU-SE ÎN CAPITALA MEA
CERÎND FAVOAREA DECRETULUI INALTEI MELE PERMISIUNI ÎN VEDEREA CONSTRUIRII CĂII FERATE DE LA BOGHAS—KEOI LA KÜSTENDJE PRIN SUSNUMIȚII DOMNI
CAZUL A FOST ADUS ÎNAINTEA CONSILIULUI SUPERIOR AL TANZIMATULUI CARE CONVOCÎND FIRMA CU CARE A AVUT MULTIPLE DISCUȚII ȘI EXAMINĂRI
CONTRACTUL ÎNCHEIAT ÎN ACEST SCOP ȘI COMPORTÎND DOUĂ ZECI DE ARTICOLE FIIND DE ASEMENEA EXAMINAT ȘI STUDIAT DE CĂTRE FOARTE RESPECTABILUL MEU CONSILIU DE MINIȘTRI
ȘI PREZENTAT CĂII MELE IMPERIALE
ȘI ORDINUL PRIVITOR LA EXECUTAREA SA ÎNTOCMAI FIIND EMANAT DE LA PUTEREA MEA IMPERIALĂ
ȘI ACEASTĂ COMPANIE SITUÎNDU-SE CONFORM CONTRACTULUI CITAT MAI SUS SUB RAȚIUNEA SOCIALĂ DE COMPANIA SOCIALĂ A CĂII FERATE DE LA MAREA NEAGRĂ LA DUNĂRE
ȘI PATENTA FIIND ACORDATĂ PE CALEA MEA IMPERIALĂ ÎN VEDEREA ÎNFIINȚĂRII ACESTEI COMPANII CU TERMENUL CONCESIUNII DE 99 DE ANI CU ÎNCEPERE DIN ZIUA DE CÎND SUS-NUMITA CALE FERATĂ AR ÎNCEPE SĂ FIE ÎN ÎNTREGIME EXPLOATATĂ
FIIND TOTDATĂ SUPUSĂ TUTUROR DISPOZIȚIUNILOR LEGILOR ȘI REGULAMENTELOR ÎNALTULUI MEU STAT ȘI ÎN TOATE CAZURILE GĂSINDU-SE SUB SUPRAVEGHEREA SULTANATULUI MEU IMPERIAL
ȘI CONTRACTUL MAI SUS CITAT FIIND SEMNAT ȘI PECETLUIT DE CĂTRE MINISTERELE AFACERILOR STRĂINE, FINANȚELOR ȘI COMERȚULUI INALTULUI NOSTRU STAT
ȘI PUTEREA PREZENTULUI MEU FIRMAN IMPERIAL FIIND CONFERITĂ DOMNILOR FONDATORI ÎN VEDEREA EXECUTĂRII TOTALE A CONDIȚIILOR CONTRACTULUI SUS ENUNȚAT
PREZENTUL MEU ORDIN GLORIOS A EMANAT DIN CONSILIUL MEU IMPERIAL ȘI A FOST ELIBERAT COMPORTÎND PERMISUL DE INSTITUIRE A ACESTEI COMPANII ȘI DE CONSTRUIRE A NUMITEI CĂI FERATE CU APLICAREA TUTUROR CONDIȚIILOR CONTRACTULUI
FIIND DAT ÎN SCRIS ÎN A DOUA ZI A LUNII MUHAREM A ANULUI UNA MIE DOUĂ SUTE ȘAPTEZECI ȘI PATRU[4]

(ss) *ABDUL MEDGID*

Cît de anacronice apar stilul și mentalitatea care rezultă din textul de mai sus! Și nu sînt de atunci decît 120 de ani... Bunicul autorului acestor rînduri avea 17 ani, iar V. Alecsandri tocmai scrisese „Hora Unirii".

O marcă poștală rară — primat în tematica feroviară europeană

Circulația feroviară între porturile colectoare-distribuitoare Constanța și Cernavoda, traficul comercial și relațiile de diferite naturi au făcut necesară înființarea unui organism poștal. Trebuia să se creeze și o legătură terestră între poșta maritimă și cea fluvială, cum se va arăta.

Astfel, pe străvechiul pămînt al lui Mircea cel Bătrîn — domnitorul în al cărui titlu din anii 1404—1406 găsim cunoscutele cuvinte: „*Eu..., mare voevod și domn..., stăpînind și domnind..*

[3] A fost o deosebită plăcere pentru noi, în vara anului 1977, să-l ascultăm pe acest inimos *arômân* depănîndu-și vioi amintirile. S-a născut în martie 1886, deci acum 92 de ani, în marea și frumoasa comună macedoneană Crușova, la altitudinea de 1 250 m, care pe atunci avea 14 000 de locuitori aromâni. Ing. V. Mișicu a urmat școala primară românească din satul natal, liceul românesc din Bitolia, a trăit la Salonic și la Constantinopol. După absolvirea Institutului electrotehnic din Grenoble (Franța), a intrat, în 1914, în serviciul C.F.R., unde a desfășurat vreme de 35 de ani o rodnică activitate tehnică, culturală și socială.

[4] Se știe că era mahomedană începe cu data Hegirei, a fugii lui Mohamed din Meca la Medina, în noaptea de 15/16 iulie a anului 622 după calendarul iulian. Anul musulman este mai mic decît anul nostru, astfel că 32 de ani gregorieni corespund aproape la 33 de ani musulmani. De aceea, anul 1274 din acest firman corespunde cu anul 1857, iar nu cu 1274+622=1896, cum greșit s-ar crede. Nu este locul a arăta aici modul de calcul al trecerii de la anul musulman la cel gregorian și invers. Este destul să spunem că multă vreme s-a crezut într-o greșeală a originalului sau a traducerii, pînă cînd am reușit să dezlegăm „misterul".

și de amîndouă părțile pe toată Podunavia, încă și pînă la Marea cea Mare și stăpînitor al cetății Dîrstorului" — Compania DBSR a înființat, probabil în anul 1864, deci la patru ani de la deschiderea liniei ferate, o poștă particulară locală, denumită *Local-Post*. Ea stabilea legătura nu numai dintre cele două localități-terminus ale liniei, dar și cu serviciul poștal al companiei maritime austriece „Lloyd". Corespondența venea cu vaporul de la Constantinopol la Constanța, de aici era dusă pe calea ferată pînă la Cernavoda și apoi, în continuare, cu vaporul vestitei societăți fluviale „DDSG" (inițiale din titulatura completă „Erste kaiserliche und königliche privat Donau Dampfschiffahrts Gesellschaft").

La zece ani de la semnarea firmanului lui Abdul Medgid, adică în 1867, această *Local-Post* (care se pare că a funcționat numai patru ani) a emis o marcă poștală obliterată în mod obișnuit cu cerneală, cu pana[5], cum și, uneori, cu ștemplul „Kustendje" al agenției Lloyd. Un cercetător[6] a întîlnit, pe o marcă poștală izolată, și ștampila MEDJIDIE, în litere majuscule antiqua de 4 mm. Același autor scrie că mărcile poștale autentice obliterate ale Companiei DBSR sînt extrem de rare, iar corespondența purtînd timbrul obliterat de companie trebuie să fie considerată drept „cea mai mare raritate în filatelia română" (figura de mai jos).

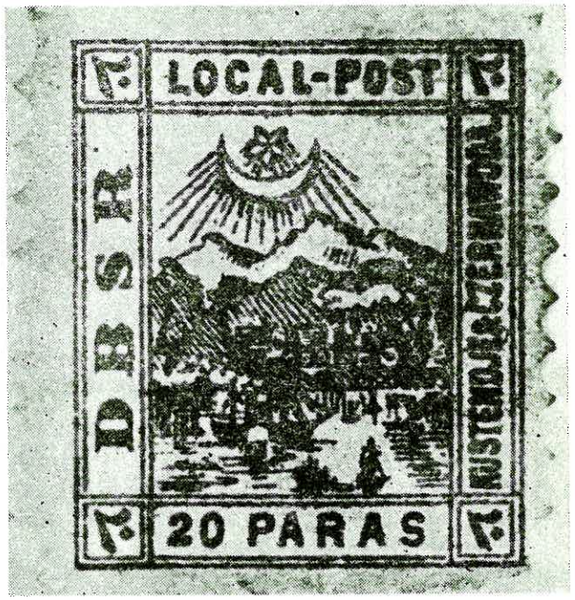

Marca poștală emisă de compania „Danube & Black Sea Railway", pe care este stîngaci reprezentat un tren plecînd din portul Constanța

Să trecem acum la descrierea mărcii emise de DBSR. Ea era dantelată și avea dimensiuni mici, de abia 18,5 × 22,25 mm. Imprimarea s-a făcut prin litografiere, pe hîrtie colorată în verde-albastru închis. Valoarea era una singură, de „20 paras" (20 de parale). Așa cum se vede pe fotografia din text, mult mărită, a acestei rarități filatelice, pe marginea din stînga (noastră) citim inscripția DBSR, sus LOCAL-POST, în dreapta KUSTENDJIE & CZERNAWODA, iar jos 20 PARAS.

Pornind din primul plan spre fund, desenul reprezintă Marea Neagră, o corabie mare, cîteva ambarcații mici și un tren fumegos plecînd vesel din portul Constanța, cu locomotiva sa ca din altă lume... Probabil că, numai pentru a crea imaginii un fundal grafic spectaculos, desenatorul a făcut ca malurile din spatele portului să pară înalte ca niște munți! De altfel — așa cum se poate constata privind gravurile și fotografiile expuse la Constanța la Muzeul cu celebrul mozaic — bazinul portuar se afla la poalele dealului care cobora din regiunea acestui Muzeu spre apa Mării Negre. Privind în sens invers, de pe chei spre deal, se poate admite că, prin constrast, acesta putea părea foarte înalt. În acest mod, desenatorul nu a greșit prea mult...

[5]) Cornel Spireanu ș.a. — *Stueii de filatelie*, Editura T.Tc, 1965, partea I p. 33.
[6]) Gr. Racoviceanu—*Ștampilele postale folosite în Țările Române pînă în anul 1881*, Ed. TTc, 1963, p. 104.

În fine, continuînd descrierea mărcii noastre, observăm că aceasta purta deasupra peisajului desenul unei stele, în concavitatea unei semilune (de ce culcate?), simbol al suveranității otomane.

Care este interesul mărcii poștale emise de DBSR, din punctul de vedere al filateliei tematice? Acest interes este foarte mare. Pe pămîntul românesc al Dobrogei, în ultimii ani ai vremelnicii ocupații otomane, *a circulat prima marcă poștală emisă în Europa în care centrul tematic este axat pe o imagine feroviară* (un tren în plină viteză pe linia sa ferată), cum se arată în „Catalogul mărcilor poștale românești" din 1974, elaborat de Kiriac Dragomir și de Aurel Surpățeanu (p. 516).

Dar și pentru iconografia istorică feroviară acest primat prezintă un anumit interes. Desenul stîngaci al mărcii — cu enormele lui aproximații și naivități — este *singura* reprezentare, *singura* „vedere" din secolul trecut a vechii linii ferate dobrogene. Pictorul-fotograf Carol Popp de Szathmáry a fotografiat multe stații de cale ferată din România, dar printre ele nu se află nici una din stațiile celei de-a șasea linii ferate de pe rețeaua noastră feroviară: Constanța-oraș, Constanța-port, Murfatlar, Medgidia și Cernavoda-port (actuala stație Cernavoda sau Cernavoda-pod datează din 1895, pe cînd Cernavoda-port din 1860, fiind stația-terminus a liniei inițiale)[7].

Tocmai pentru interesul multiplu al mărcii poștale prezentate, autorul acestui articol este fericit de a fi putut oferi filateliștilor în general și celor feroviari în special imaginea din text, mult mărită de la minusculele ei dimensiuni originale arătate. În „Catalogul mărcilor poștale" din 1974 citat mai înainte ea este în mod necesar reprodusă mult mai mică, la pag. 516.

Firul comun ce leagă două documente

Un firman imperial de acum 120 de ani cu o puternică coloratură orientală, amintind vremuri de mult și pentru totdeauna apuse... O marcă poștală primat european în filatelia feroviară de acum 110 ani... Două documente mai disparate decît acestea sînt greu de imaginat și totuși ele sînt legate de un fir comun — istoria celei mai originale linii ferate din țară. Pe această linie a călătorit Al. I. Cuza de două ori (în 1860 și în 1864) mergînd la Constantinopol. Pînă în 1878 — cînd, după mai bine de patru secole și jumătate, administrația românească s-a instalat din nou și definitiv în ținutul transdunărean — vagoanele de călători ale liniei dobrogene aveau compartimente special rezervate femeilor de religie musulmană, turce și tătare, cu gratii la uși și ferestre, bine păzite... În Europa, era o situație pe care Pierre Loti ar fi folosit-o în vreun roman cu caracter exotic, dacă ar fi cunoscut-o...

Cu toată importanța ei de cale mai scurtă de legătură între Dunăre și Marea Neagră, linia Constanța—Cernavoda era slab dotată. La 10 decembrie 1882, cînd statul român a cumpărat-o de la Compania DBSR, inventarul ei mobil cuprindea doar opt locomotive, vreo 30 de vagoane de călători și mai puțin ca o sută de marfă.

O dată cu acest material rulant rămas pe linie, în administrația acesteia au rămas și mulți salariați ai fostei companii. Printre ei s-a aflat și inginerul-șef Thomas Harower (pînă în 1889) și, poate, șeful stației Cernavoda, al cărui nume îl aflăm dintr-o sursă nesperată: un plic francat cu marca de 20 paras descrisă și adresat „*à Monsieur Charles Gasquet/Chef de gare/Tchernavoda*". Fotografia plicului se găsește în lucrarea citată a lui Gr. Racoviceanu. Iată deci că filatelia poate ajuta istoria, dovedindu-se mai mult ca o pasiune. Putem afirma cu tărie că filatelia este soră bună cu medalistica: una lucrează cu suportul *hîrtie*, alta cu suportul *metal*. Și, deoarece medalistica este de mult considerată ca o știință auxiliară a istoriei, sora ei filatelia, mai tînără, trebuie să intre și ea în aceeași categorie de discipline, alături de numismatică, epigrafie, sigilografie etc.

Încheiem amintind că, în cursul anilor, linia dobrogeană a fost refăcută pe alt traseu, dublată și înzestrată cu instalații moderne. Au apărut stații și halte noi, linii ramificate la sud și la nord, iar partea dinspre est a fost radical transformată și amplificată. „Dulcis in fundo" — linia este în curs de electrificare.

[7]) Detalii în lucrarea „*Epopeea feroviară românească*", de C. Botez, Dem. Urmă și I. Saizu, Ed. Sport-turism, 1977. Despre linia dobrogeană, vezi p. 99, 128 ,184 și 192; despre primele linii ferate din țară — harta de la p. 120.

teliei, pot oricînd găsi concursul de specialitate din partea membrilor cercurilor filatelice ale Asociației Filateliștilor.

Credem că nu este lipsită de relevanță nici aprecierea pe care o face tovarășa prof. ing. dr. docent Suzana Gidea, ministru al Educației și învățămîntului : „Filatelia, această minunată îmbinare de frumos cu util, de etic cu estetic, de artă cu știință, cu numeroasele ei influențe pozitive în educarea și formarea tineretului, constituie în același timp un mijloc de recreere activă a minții, pe lîngă faptul că ea contribuie la dezvoltarea orizontului cultural, social, politic al tuturor oamenilor".

CE SĂ COLECȚIONĂM

GH. PAȘA

Marea majoritate a filateliștilor de pretutindeni încep prin a colecționa mărcile poștale emise de administrația poștală din propria țară. Iată și principalele argumente în favoarea acestei preferințe a filateliștilor:

— Majoritatea emisiunilor tratează subiecte cu caracter național, ilustrînd aspecte din activitatea, realizările și aspirațiile oamenilor din țara emitentă. Aceste evenimente nu pot fi străine de colecționarul autohton, el însuși, strămoșii sau predecesorii săi participînd la desfășurarea acestora.

— Emisiunile din propria țară se pot procura mai ușor și la prețuri accesibile.

— Există mai mult material documentar în limba maternă cu referire la aceste emisiuni

— Seriile se pot completa destul de ușor și din mărci deparaiate (desperecheate).

— În timp, mărcile poștale dintr-o țară oarecare sînt mai intens solicitate și mai bine cotate în țara respectivă decît în alte țări.

— Dispunînd de mai mult material filatelic din propria țară, filateliștii pot face colecții specializate și studii (eseuri, erori, varietăți, ștampile etc.).

Se recomandă deci filatelistului român să înceapă prin a colecționa emisiunile de mărci poștale românești, prin contractarea unui abonament pentru una sau mai mult serii neștampilate și ștampilate.

În ceea ce privește procurarea mărcilor mai vechi neștampilate, este mai economic pentru filatelist să achiziționeze în primul rînd toate emisiunile ce se vînd la valoarea nominală (prețul înscris pe mărci) și apoi celelalte emisiuni mai vechi care au prețuri mai mari decît valoarea nominală. Filateliștilor care intenționează să colecționeze și mărci poștale străine, li se recomandă:

— În cazul mărcilor neștampilate să se limiteze la colecționarea, în mod cronologic a acestora dintr-un număr restrîns de țări și în special din țările limitrofe, de unde pot fi procurate mai ușor. În acest fel se pot forma relativ ușor colecții complete din cîteva țări pe o perioadă de 10-15 ani.

De asemenea, din multiplele subiecte ilustrate pe mărcile poștale, pot fi alese una sau mai multe teme, urmînd a fi achiziționate și mărci poștale care fac obiectul colecției cu tematica preferată (floră, faună, muzică etc.).

În cazul mărcilor poștale ștampilate, dimpotrivă, este bine să se rețină cel puțin un exemplar din toate mărcile achiziționate, indiferent de țară, în vederea formării unei colecții de mărci poștale „Toată lumea".

Colecționarea de mărci poștale ștampilate din toată lumea oferă filatelistului multe satisfacții. Astfel:

— Învață practic să identifice mărcile colecționate în cataloagele filatelice internaționale și își îmbogățește cunoștințele filatelice.

— Nu de puține ori, colecționarul are plăcuta surpriză de a descoperi printre mărcile comune achiziționate și unele mai rare. Mărcile comune pot fi valorificate oricînd, în mod superior, prin Intreprinderea „Rompresfilatelia", sub formă de sortimente „Toată lumea" de 10 000-50 000 diferite.

— Dar, satisfacția cea mai de preț a filatelistului este faptul că prin intermediul mărcilor poștale, își îmbogățește cunoștințele generale, cunoaște mai bine viața și activitatea oamenilor de pretutindeni, în diverse domenii de activitate,

Toate acestea conduc la înțelegerea, respectul, colaborarea și prietenia dintre popoare, la asigurarea păcii în lume.

DIN ISTORIA PRESEI FILATELICE ROMÂNEȘTI

GHE. AGIU

Este un adevăr de necontestat. În urmă cu circa 110 ani, România se număra printre primele state din lume în care apărea o publicație cu caracter poștal și filatelic. Mai precis. numai 7 ani au constituit perioada care a despărțit memorabilul eveniment al apariției primei mărci poștale românești (1858) de editarea, la București (1865), a primului Buletin telegrafo-poștal al Direcției Generale a Telegrafelor și Poștelor. La puțin timp după aceea, și mai ales spre ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. interesul manifestat pentru „timbromanie", prima formă oficială sub care s-a desfășurat prestigioasa filatelie a zilelor noastre, s-a reflectat prin apariția, mai mult sau mai puțin temporară, a unor publicații de specialitate. Notăm astfel, în cronologia strictă a luminii tiparului, publicațiile: Journal philatelica Român, ianuarie-martie 1881 și noiembrie 1891 — martie 1893, care apărea în limbile română și franceză, drept organ al Societății române de timbrologie. Curierul mărcilor poștale (15 decembrie 1890 — ianuarie 1891), Monitorul Societății Filatelice Române, care a apărut sub direcția lui Oteteleșanu (septembrie-decembrie 1892); România filatelică, revistă lunară ilustrată din Jassy, septembrie 1893; Philatelist oriental, editura David Steiner — Galați 1895; Poșta Română, Focșani 1895; Rumänischer Philatelist, București, mai 1896; Jurnal filatelic pentru colecționari și comercianți de mărci Iași 1897; Filatelia Română — Jurnal filatelic lunar pentru colecționari și comercianți de mărci, Bîrlad, septembrie-octombrie 1898. Acestea sînt doar cîteva din principalele titluri de reviste și foi filatelice consemnate pînă la începutul acestui secol.

Efervescența preocupărilor de menținere a unei prese filatelice în țara noastră s-a perpetuat sub aceleași forme nesigure dar demne de toată admirația, pentru tenacitatea celor care le-au promovat și în primii ani ai acestui secol. Astfel, în intervalul decembrie 1904 — februarie 1905, apare „La Roumanie philatelique — revue mensuelle", care în subsidiar era recomandată drept organul oficial al Societății Filatelice Române, precum și cea mai răspîndită revistă din țară și în peninsula balcanică. Cu regretele respective, fără a știrbi de loc din frumusețea acestor inițiative, trebuie arătat că ele se aflau din punct de vedere al conținutului și periodicității mai mult în sfera dorințelor și nu a realității realizabile.

La puțin timp după terminarea primului război mondial, a desăvîrșirii unității Statului Român, sînt consemnate noi intenții menite să continue frumoasele tradiții ale filateliei române. să-i impregneze noi talente, noi partizani.

Studiind colecțiile care datează din acele vremuri, s-au putut depista, în ordinea apariției lor, alte titluri, alte inițiative, toate de fapt născuind să pună o nouă cărămidă la temelia acestei pasiuni de cultură și artă. O să redăm în continuare doar cîteva din titlurile care au reținut atenția pasionaților iubitori de mărci poștale în perioada dintre cele două războaie mondiale. Printre acestea figurau: „l'Orient timbrologique", Ploiești 1920; Buletinul Societății Orientul filatelic, 1921; „Curierul filatelic", Ploiești 1922; „Filatelistul român", București 1922; „Noul Curier filatelic", Ploiești 1924; „Ecoul filatelic", Piatra Neamț 1926; „Bazarul filatelic", Bîrlad 1928; „Filatelia pentru toți", București 1933; „Revista filatelică română", București 1937, apoi „Revista Societății Filatelice Române", „Noua revistă filatelică română", 1937.

După circa o lună și jumătate de la înfăptuirea marelui act al insurecției armate naționale de sub dominația fascistă, la București este scoasă revista „Filatelia" care a avut o existență de aproape cinci ani.

„Filatelia sau cuvinte încrucișate", revistă de informare filatelică a Editurii de stat pentru imprimate și publicații, a conturat forma „Filateliei" de astăzi, organ al Asociației Filateliștilor din Republica Socialistă România. Începînd de la 1 ianuarie 1958, „Anul Centenarului mărcii poștale românești", revista își reia în sfîrșit apariția lunară.

MEDICINA ÎN FILATELIA ROMÂNEASCĂ

Dr. Nicolae Neagu
Dr. Apostol Turbatu

România se numără printre primele țări din lume care au emis timbre cu subiect medical. Încă în 1906, la 10/23 martie apare seria de patru valori (3 bani — brun, 5 bani — verde, 10 bani — roșu, 15 bani — violet) „Mama răniților" (nr. 165—168, în catalog*). De altfel, patru emisiuni din 1906 sînt alcătuite din mărci de binefacere (nr. 157—172). În 1914 apar timbrele de ajutor (pentru mobilizați, orfani etc.) care se aplicau obligatoriu pe scrisori. Dar înaintea acestora, în 1913, notăm o emisiune de două valori (5 bani — verde și 5 bani — portocaliu) folosite benevol în francarea scrisorilor și cunoscută sub numele de „Asistența tuberculoșilor". Înaintea acestor emisiuni, în 1907, apar cele patru valori ale emisiunii cunoscută sub numele de „Obolul" (nr. 204—207); valoarea acestor mărci de binefacere ținea integral locul taxei de francaj și nu reprezenta, ca în cazul celorlalte timbre de ajutor, o taxă poștală suplimentară.

În 1932 (septembrie), cu ocazia celui de-al V-lea Congres Internațional de Istoria Medicinei, s-a emis o serie de trei valori (1 leu — roșu, 6 lei — galben, 10 lei — albastru) dantelate. S-au tras și cîteva sute de serii nedantelate din această emisiune, după cum se obișnuia pe atunci. Desenele au următoarele subiecte: Spătarul Cantacuzino și Grigore Ghica Vodă, fondatorii spitalelor Colțea și Pantelimon din București; aspect de la Congres; Esculap și Higeia (nr. catalog 538—540). La 1 noiembrie ,același an, Poșta Română emite o serie de trei valori (4 + 1 lei — verde, 6 + + 1 lei — brun roșcat, 10 + 1 lei — albastru) dantelate, cunoscute sub numele de „Sanatoriul P.T.T." (nr. catalog 541—543). Desenele reprezintă: Sanatoriul P.T.T. pentru tuberculoși; placa comemorativă ridicată în memoria eroilor P.T.T. din războiul 1916—18; plaja și căminul maritim P.T.T. de la Eforie. Suprataxa era destinată fondurilor pentru sanatoriile P.T.T.

În 1941 (august), Poșta Română emite o serie de patru valori cu supratxă în folosul Societății de Crucea Roșie (nr. catalog 746—750): 1,50 + 38,50 lei — violet și roșu, 2 + + 38 lei — liliachiu și roșu, 5 + 35 lei — oliv închis și roșu, 7 + 33 lei — maro și roșu, 10 + 30 lei — albastru și roșu. Ultimile două valori sînt întrunite, nedantelate, într-o coliță cu valoarea 200 lei. În 1943 apare o nouă emisiune în folosul Crucii Roșii, formată din trei valori (12 + 88 lei — maro și roșu, 16 + 84 lei — albastru și roșu, 20 + 80 lei — negru și roșu) dantelate. Ultimele două valori, nedantelate, sînt întrunite într-o coliță cu valoarea de 500 lei (nr. catalog 751—752).

În 1943 apare o nouă emisiune Crucea Roșie, formată din trei valori (nr. catalog 797—799): 12 + 88 lei — brun și roșu, 16 + + 84lei — albastru și roșu, 20 + 80 lei — negru și roșu; ultimile două valori, nedantelate și negumate, apar în coliță emisă cu aceeași ocazie (nr. catalog 800—801).

În 1944, cu ocazia centenarului învățămîntului medical în România, este emis un timbru ultramarin, în valoare de 35 + 65 lei, reprezentîndu-l pe dr. N. Kreţulescu, întemeietorul învățămîntului medical din țara noastră (nr. catalog 863).

În 1945 apare o a treia emisiune Crucea Roșie, formată din patru valori: 4,50 + + 5,50 lei — violet, 10 + 40 lei — cafeniu, 15 + 74 lei — albastru, 20 + 80 lei — brun roșcat (nr. catalog 875—878). În 1946 mai notăm două asemenea emisiuni: prima formată din șapte valori (50 bani — oranj, 1 leu — lila, 2 lei — maro, 4 lei — albastru, 5 lei — violet, 8 lei — verde, 10 lei — negru), iar cea de a doua, din trei valori, tipărite atît pe hîrtie albă, cît și pe acea hîrtie cenușie, numită hîrtie de război. Această a doua emisiune a apărut atît dantelată, cît și nedantelată (setul complet cuprinde 12 mărci în numai trei culori distincte: brun roșcat, verde și violet, bineînțeles cu crucea roșie, genevează; deci ar fi patru serii cu aceleași culori).

Am putea aminti, ca emisiuni paramedicale: „Asistența copiilor" — un timbru de 40 lei — albastru verzui emis la 23 August 1944 (nr. catalog 960) și „Ajutorarea înfometaților de pe urma secetei" (4 valori și coliță nedantelată), apărută la 15 ianuarie 1947 (nr. catalog 1068—1071; 1072: 300 lei — oliv, 600 lei — violet roșcat, 1500 lei — portocaliu, 3700 + 5300 lei — violet; 5 000 + 5000 lei — azuriu).

În emisiuneta Institutului de Studii Româno-Sovietic, din iunie 1947, una din valori reprezintă portretul lui Victor Babeș (valoarea de 1500 + 1500 lei — portocaliu, nr. catalog 1106).

Cu ocazia zilelor medicale româno-sovietice (14—28 aprilie 1952) Poșta Română emite un timbru în valoare de 1 leu — brun carmin, reprezentînd portretul lui I.P. Pavlov (nr. catalog 1444). S-a folosit cu această ocazie și o ștampilă specială, pentru a doua oară în tematica „Medicină" (prima oară se întrebuințase la obliterarea emisiunii din 1932 — Congresul internațional de Istoria Medicinei). Tot în 1952 (20 iunie) apare un timbru de 55 bani — violet (nr. catalog 1466) cu ocazia sărbătoririi a 500 ani de la nașterea lui Leonardo da Vinci, geniu universal și anatomist faimos (plic „Prima zi a emisiunii", obliterat cu ștampilă specială).

La 15 august 1954, Poșta Română emite un timbru roșu de 55 bani (nr. catalog 1546) dedicat sărbătoririi centenarului nașterii lui Victor Babeș.

La 7 iunie 1956 este emis un timbru Crucea Roșie în valoare de 55 bani — oliv și roșu (nr. catalog 1646).

Între timp mai apar o sumedenie de timbre din tematici înrudite: case de odihnă, sport și muncă, mama și copilul, pionieri; dintre plante, notăm valoarea de 1,55 lei — brun din seria plante industriale (10 noiembrie 1955) reprezentînd floarea soarelui, valoarea de 3 lei; din seria flori (26 septembrie 1956), reprezentînd macul, valoarea de 55 bani — gri și ultramarin deschis din seria flora carpatină (22 iunie 1957) reprezentînd gențiana etc.

Cu ocazia Congresului național de științe medicale (București, 5—11 mai 1957) se emite o serie de patru valori: 20 bani — verde (Gh. Marinescu și Institutul de neurologie creat de el), 35 bani maro (I. Cantacuzino și Institutul de seruri și vaccinuri ce-i poartă numele), 55 bani — violet (V. Babeș și Institutul antirabic pe care l-a creat) și 1,75 lei — ultramarin și roșu (triptic — clădirea Institutului de Medicină și Farmacia din București între portretele lui N. Kreţulescu și Carol Davila) nr. catalog 1704—1707. Există și plic „Prima zi a emisiunii".

La 3 septembrie 1957 se emite un timbru de 55 bani verde albăstrui și roșu, cu ocazia săptămînii Crucii Roșii (nr. catalog 1745). Un an mai tîrziu, la 16 aprilie 1958, cu ocazia sărbătoririi a 25 ani de activitate medico-sportivă, Poșta Română emite un timbru de 1,20 lei — verde deschis și roșu (nr. catalog 1796), reprezentînd emblema medico-farmaceutică (cupa și șarpele) pe un fond pe care e prezentă schema unui stadion. În perioada 1958—59 mai apar emisiuni în cinstea unor biologi faimoși, care s-au ocupat, tangențial, cu probleme medicale (Racoviță, Darwin etc.). De asemenea revine într-o emisiune o valoare reprezentînd floarea soarelui.

La 25 noiembrie 1959 apare prima emisiune românească de „Plante medicinale" formată din 10 valori: 20 bani — degețelul roșu, 40 bani — menta, 55 bani — mușețelul, 55 bani — albăstrelele, 1 leu — brîndușa de toamnă, 1,20 lei — omagul, 1,55 lei — macul de cîmp, 1,60 lei — teiul argintiu, 1,75 lei — măcieșul, și 3,20 lei — ruscuța (nr. catalog 1903—1910). În seria de uzuale 1960 (5 și 11 iunie) există trei valori care ne interesează aici: 30 bani — roșu portocaliu (asistența medicală la domiciliu — nr. 1956), 50 bani — violet (asistența copiilor — nr. 1959), 2,40 lei — violet (industria de medicamente — nr. 1970). Tot în 1960, în emisiunea „Mari aniversări culturale" din 2 august, notăm valoarea de 1,55 lei care-l reprezintă pe Robert Koch (nr. 1988), ca și valoarea de 1,20 lei (portretul lui A.P. Cehov — nr. 1987).

Cu ocazia Centenarului grădinii botanice din București (15 septembrie 1961) este emisă o serie de nouă valori (dantelate + nedantelate) și o coliță reprezentînd portretul doctorului Carol Davila, inițiatorul Grădinii botanice și al botanistului D. Brandza, întemeietorul acestei grădini (nr. catalog 2087—2095; 2096). Există, bineînțeles, și aici, plicuri „Prima zi a emisiunii".

În emisiunea „Oameni de știință și cultură români" din 1962 (20 iulie) din zece valori ultimile patru reprezintă figuri de mari medici-savanți: 1 leu (ultramarin — nr. 2173) — Gh Marinescu, 1,20 lei (roșu — nr. 2174) — I. Cantacuzino, 1,35 lei (verde albăstrui — nr. 2175) — V. Babeș și 1,55 lei (violet — nr. 2176) — C. Levaditi. Pe lîngă plicurile „Prima zi a emisiunii", aceste patru valori au apărut împreună pe un plic cu o obliterare specială, cu ocazia celui de-al III-lea Congres internațional de patologie infecțioasă, care s-a ținut la București, între 8 și 11 septembrie 1962.

Emisiunea „Mari aniversări culturale" din 1963 conține o valoare (55 bani — oliv și

* Catalogul mărcilor poștale românești 1974

brun închis) reprezentîndu-l pe Gh. Marinescu (nr. catalog 2263). Timbrul a apărut cu obliterare specială pe un plic emis în același an, cu ocazia Conferinței naționale de farmacie din 14—16 noiembrie.

În 1964 apar emisiunile „Flori de grădină" și „Fructe de pădure", care conțin valori ce-ar putea fi incluse în tematica „medicină". La fel, un an mai tîrziu, pentru emisiunea dedicată centenarului Grădinii botanice din Cluj, dintre „algele" și „flora carpantină" emise în 1966, unele pot fi întrebuințate ca remedii în anumite boli, înscriindu-se în tematica pe care o prezentăm acum. Printre valoare dintre cele patru care cinstesc centenarul Academiei este dedicată tot medicinei (40 bani — nr. 2635). Din 1967 apar aproape anual emisiuni în tematica flora, incluzînd și unele plante medicinale.

În 1968 notăm : în emisiunea „Aviație și Aviasan", două valori (55 bani — nr. 2759 și 1 leu — nr. 2760) policrome, pe care apare Crucea Roșie. Tot atunci apar o valoare bleu și galben, de 1,60 lei (nr. catalog 2771), cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de la înființarea O.M.S. și o valoare de 1 leu în cinstea Anului internațional al drepturilor omului și a populației (subiect paratematic, ca și lupta împotriva rasismului), în emisiunea „Mari aniversări culturale", o valoare de 1,30 lei (violet — nr. 3319), reprezentînd portretul lui C.I. Parhon, de la o cărui naștere s-au împlinit 100 de ani.

Se cuvine să consemnăm și timbrul de 40 bani — brun închis dedicat în 1974 aniversării centenarului nașterii doctorului Albert Schweitzer (nr. listă 1046) precum și emisiunea de patru valori în 1976 Centenarului Crucii Roșii din România (nr. listă 1086) : 55 bani — portretul lui Carol Davila, 1,75 lei — soră la capul bolnavului, 2,20 lei — pionieră bandajînd mîna unui pionier mai mic, 3,35 lei — donatori de sînge. De remarcat că, în afara plicurilor „prima zi a emisiunii", s-a mai alcătuit cu valoarea de 55 bani din „Centenarul Crucii Roșii" — un plic policrom cu ștampilă specială, cu ocazia Conferinței balcanice de Cruce Roșie și Semiluna Roșie.

Un ultim timbru pe care-l consemnăm aici este valoarea de 1 leu din seria Centenarul Independenței, reprezentînd reproducerea picturii „Baterie de artilerie la Calafat", de dr. Sava Henția.

În ultimii ani, exceptînd elegantul plic tipărit cu ocazia Conferinței naționale de istoria medicinei (27—28 mai 1965), au apărut o serie de întreguri poștale care se înscriu în tematică : șase plicuri de plante medicinale, tot atîtea cu spitale și dispensare noi, sau modernizate. Din cele patru plicuri cu reproduceri de la muzeul din Golești, unul îl evocă pe Carol Davila. O serie întreagă de plicuri și cărți poștale militează pentru creșterea numărului donatorilor de sînge și împotriva poluării. Nădăjduim că un viitor catalog va cuprinde și lista întregurilor poștale emise de Poșta Română.

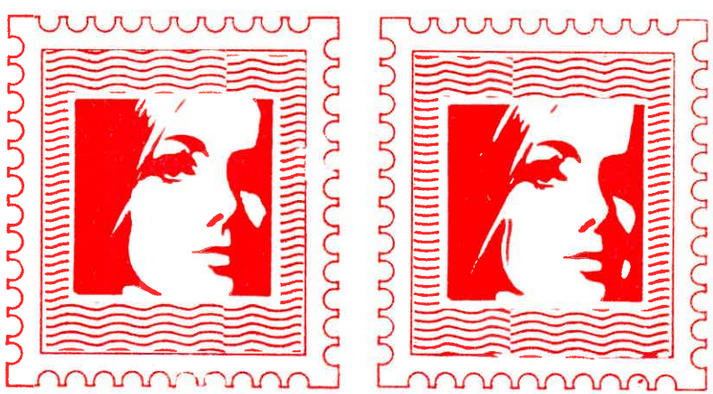

Cele două mărci par la prima vedere identice. Examinarea lor atentă va duce la alte concluzii : între ele sînt 10 deosebiri. Vă invităm să le găsiți.

DIN ISTORIA NECUNOSCUTĂ A MĂRCILOR POȘTALE

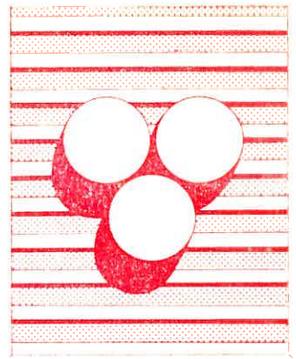

La una din licitațiile firmei Harmer Inc. din New York s-a răspîndit în lumea filatelică o știre de-a dreptul senzațională: o singură piesă a atins cifra de necrezut de 380 000 dolari!

Este vorba de o scrisoare francată cu două minunate exemplare de 1 penny, din faimoasa emisiune „Post Office" din insula Mauritius, una dintre raritățile filatelice cele mai prestigioase.

Scrisoarea, care aparținea marelui colecționar Alfred F. Liechtenstein, trecuse — după moartea lui, în 1947 — în posesia fiicei sale Louise Boyd Dale, de asemenea colecționară pasionată.

La moartea acesteia, colecția întreagă a fost lăsată moștenire unei fundații de binefacere, a cărei conducere a hotărît să realizeze parte din valoarea colecției, prin scoatere la licitație. Printre piesele vîndute se situează și scrisoarea sus-amintită.

La deschiderea licitației, unii apreciaseră că ea va atinge un preț de circa 100 000 dolari. Alții, mai „optimiști", considerau că se va urca pînă la 250 000 dolari, cunoscuți fiind unii amatori importanți care ar fi ținut să achiziționeze acest giuvaer filatelic de prim ordin. Printre aceștia și marele colecționar japonez Kanai, posesorul celei mai importante colecții de „Mauritius" din prima emisiune, inclusiv unica scrisoare franceză francată cu ambele mărci — cea roșie și cea albastră — (piesă care a putut fi admirată la „Praga 1968").

Prima ofertă a fost de 75 000 dolari. Cînd s-a ajuns la 280 000, licitatorul a adjudecat lotul; dar — după scurte aplauze — licitația a fost redeschisă, întrucît nu se observase că în fundul sălii fusese ridicată o mînă, pentru o contraofertă. Nu mult după aceea s-a atins nivelul amețitor de 380 000 dolari, oferit de un cumpărător din New Orleans.

Interesant de relatat este istoricul acestei piese. Scrisoarea, expediată din Mauritius la Bombay, zăcuse decenii de-a rîndul uitată, într-o arhivă. În 1897 ea ieșise la lumină într-un coș cu fragmente de scrisori sau scrisori fără importanță, pe care le oferea spre vînzare un mic negustor „de toate" din bazarul din Bombay. Acolo, ea a fost reperată de un modest funcționar englez de la calea ferată. Prețul cerut reprezenta o pătrime din salariul lui pe o lună, sumă de care nu dispunea. A cerut atunci negustorului să-i păstreze „marfa", dîndu-i o arvună și a plecat să împrumute de la prieteni suma necesară. Cînd s-a întors, coșul era tot acolo, pierdut între zeci de alte mărfuri eteroclite, dar negustorul i-a spus că se ivise încă un cumpărător, care oferea un preț mai mare. A fost nevoie de multă ceartă, de amenințări cu reclamații întemeiate pe plata contului și... de adaosul la preț, nelipsit de orice tocmeală orientală, pentru ca să poată intra în posesia „coșului".

Conștient de valoarea scrisorii, cumpărătorul a plecat la Londra, unde a obținut un preț de 1 600 lire sterline, cifră foarte mare pe vremea aceea. De atunci, piesa a trecut prin mai multe colecții importante. În 1917 făcea parte din colecția lui George Worthington, un industriaș din Cleveland, pentru a fi apoi achiziționată de Liechtenstein.

Prețul obținut la ultima vînzare a fost vărsat — potrivit dispozițiilor testamentare ale ultimei posesoare — Colegiului Vassar.

Cine știe care vor mai fi viitoarele ei peregrinări!

ASPECTE JURIDICE ÎN ACTIVITATEA FILATELICĂ

NICOLETA PETCU

Pornind de la prevederile Constituției R.S.R. și ale Codului Civil cu privire la proprietate, potrivit cărora este garantat dreptul de proprietate personală agonisită prin muncă, proprietatea asupra unui bun conferind proprietarului dreptul de a se bucura și a dispune de acesta în mod exclusiv și absolut, se naște întrebarea : ce drepturi au filateliștii asupra colecției filatelice personale ?

În literatura filatelică s-a definit noțiunea de colecție filatelică, prin aceasta înțelegîndu-se rezultatul acumulării treptate de mărci poștale (indiferent dacă sînt românești sau străine, noi sau ștampilate și indiferent de criteriul de colecționare : pe țări sau teme), în scopul dobîndirii de noi cunoștințe culturale, geografice, sportive, istorice, tehnico-științifice etc. Desigur, scopul filateliei poate fi tratat mai pe larg într-un material în care tema ar suscita adîncirea acestui aspect.

Rezultă deci că o colecție de mărci filatelice, dobîndită în mod licit, se bucură de protecția legilor. În consecință, care sînt căile și în ce constă dreptul legal de a dispune de colecția filatelică personală ?

Constituind un bun propriu, colecția filatelică personală — cu excepția mărcilor poștale declarate ocrotite prin Legea nr. 63/1974 — poate fi transmisă cu titlu oneros (vînzare-cumpărare, schimb) sau cu titlu gratuit (donație, moștenire). Simpla manifestare de voință, prin care colecționarul se obligă să transmită colecția sa în totalitate sau în parte, este suficientă. Deci, orice colecționar are latitudinea să-și înstrăineze colecția, în schimbul unui preț. Este recomandabil ca vînzările de mărci filatelice, să se efectueze prin Intreprinderea „Rompresfilatelia", singura unitate specializată, cu profil comercial al cărei obiect de activitate constă în comercializarea mărfurilor filatelice și care garantează primirea unor prețuri reale și în condiții avantajoase.

S-au menționat mai sus dispozițiile legale cu privire la drepturile filateliștilor asupra colecției personale. Aceste dispoziții sînt valabile, exceptînd drepturile asupra mărcilor declarate ocrotite în patrimoniul național. Ocrotirea patrimoniului cultural național al R.S.R. constituie o necesitate pentru poporul român, în scopul de a se evita înstrăinarea sau deteriorarea valorilor naționale de o deosebită semnificație social-culturală.

În înțelesul legii ocrotirii patrimoniului, au fost desemnate bunuri ocrotite, următoarele mărci poștale românești care tebuie declarate de proprietari :

A. EMISIUNEA I „CAP DE BOUR" 1858

Prima serie din emisiunea Cap de bour (27, 54, 81 și 108 parale) unicate, uzate și neuzate, pe fragmente sau scrisori, precum și în grupaje.

1858	Nr. 1	27 parale
	Nr. 2	54 parale
	Nr. 3	81 parale
	Nr. 4	108 parale

B. EMISIUNEA a II-a „CAP DE BOUR" 1858/1859

Din emisiunea a II-a Cap de bour, valoarea de 5 parale pe hîrtie azurată și pe hîrtie albă cu cadrul complet în unicate, tête-bêche, grupaje în stare uzată și neuzată.

1858/1859	Nr. 5 . . .	5 parale, cadru întreg, uzat și neuzat pe hîrtie azurată și albă.
	Nr. 7 . . .	80 parale, neuzat pe hîrtie azurată.
		80 parale, tête bêche, uzat și neuzat, pe hîrtie azurată.
		80 parale, tête bêche, uzat pe hîrtie albă.
		80 parale, în bloc de patru, pe hîrtie albă.

C. EMISIUNEA a III-a „PRINCIPATELE UNITE"1862

Din această emisiune :

a) Tipar de mînă

1862	Nr. 8/1	3 parale unicat, tête bêche, grupaj sau multiple, uzat pe hîrtie vărgată.
	Nr. 9/1	6 parale unicat, tête bêche, grupaj sau multiple, uzat pe hîrtie vărgată.

b) Tipar de mașină

1862	Nr. 8/II	3 parale, tête bêche, uzat și multiple pe scrisori.

D. Scrisorile circulate francate cu mărci din emisiunile românești de la 1858–1872 inclusiv (respectiv de la numerele 1 pînă la 35 inclusiv din catalog) a căror francatură include piesele formate din grupaje de patru sau mai multe exemplare în șraif sau bloc.

E. Orice imprimat poștal (recipise de primiri sau expedieri, adeverințe, confirmări etc.) francate cu mărci din emisiunile de la 1862-1872 inclusiv (respectiv de la numerele 8 pînă la 35 din catalog) purtînd mărci din aceste emisiuni înjumătățite.

F. Orice fel de document, ziare, reviste, cărți, broșuri etc. ale timpului respectiv în care sînt consemnate condițiile de emitere, tipărire, de punere în circulație a mărcilor poștale românești, deținute de persoane fizice sau juridice în afara Direcției Generale a Poștelor și Telecomunicațiilor, a Academiei Române și Arhivele Statului. Această prevedere cuprinde întreaga perioadă din 1850 pînă în prezent.

Nu se consideră documente în sensul acestei prevederi, probele, eseurile și specimenele.

G. Orice instrument (ștemplu, ștampilă, pecete etc.) folosit de poștă pentru obliterarea francaturilor poștale inclusiv și ștemplurile peceților din perioada prefilatelică. Această prevedere se extinde pînă la data actuală.

Trebuie menționat că bunurile intrate în patrimoniul cultural național pot fi vîndute, donate ori valorificate prin schimb, numai după 60 zile de la data informării în scris a Oficiului pentru Patrimoniul Cultural Național, întrucît în toate cazurile de vînzare a acestor bunuri, statul își poate exercita în acest termen dreptul prioritar de cumpărare, la prețul fixat de Comisia Centrală de Stat a Patrimoniului Național.

Din cele expuse, se desprinde limpede că este garantat dreptul de proprietate personală asupra colecției filatelice, colecționarul putînd dispune de colecția sa filatelică ca de orice bun personal, în condițiile arătate mai sus.

Tratarea problemei drepturilor filateliștilor asupra colecției personale impune a se aborda mai pe larg problema drepturilor și îndatoririlor colecționarilor de timbre, în raport de reglementările legale, astfel că vom continua printr-o succintă prezentare a acestora.

Așa cum rezultă din statutul A.F.R., membrii activi ai asociației pot face parte dintr-un singur cerc filatelic. În cadrul cercurilor filatelice nu se pot efectua vînzări de mărci filatelice, singurul drept în această direcție fiind acela de schimb filatelic care se poate efectua în condițiile legale.

Încălcarea acestor obligații se sancționează prin suspendarea temporară sau chiar excluderea definitivă din cerc.

Mergînd pe linia interdicțiilor legale, este necesar a se sublinia nelegalitatea activității de cumpărare în scop de revînzare a mărcilor poștale, în vederea realizării unui beneficiu material, această activitate întrunind elementele infracțiunii de speculă, prevăzută în Codul penal și pedepsită ca atare.

În baza reglementărilor în vigoare filateliștii români pot efectua schimburi filatelice cu străinătatea numai prin intermediul A.F.R. Altfel de schimburi cu străinătatea contravin dispozițiilor legale și sînt sancționați în consecință.

Drepturile filateliștilor cu privire la modul de cumpărare a mărcilor sînt cunoscute, reamintim totuși că pentru emisiunile de mărci românești se pot contracta abonamente în număr nelimitat de către orice solicitant, cu excepția emisiunilor a căror circulație este reglementată de Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor.

Continuînd referirile asupra drepturilor filateliștilor, trebuie subliniat că unitățile P.T.T.R., precum și magazinele filatelice rezervă abonaților emisiunile de mărci timp de 30 zile de la data primirii fiecărei serii noi de emisiuni la sediul acestora, data anunțîndu-se prin afișare, iar în cazul cînd abonatul ridică un număr de serii mai mic decît cel la care a fost abonat, pierde drep-

tul de abonament la restul de serii, fără restituirea taxelor de abonament.

Se cunoaște că în activitatea filatelică, o serie de emisiuni sau mărci poștale au stîrnit interesul unor persoane incorecte, de a falsifica astfel de piese în dauna filateliștilor sau chiar a poștei (în scopul de a fi folosite la francarea curentă).

Vom prezenta în legătură cu acest aspect unele probleme juridice ridicate de noțiunea de fals în filatelie.

Falsul, de care se ocupă legea penală, este acea alterare, cu intenție, a conținutului material sau intelectual al unui înscris. În filatelie, piesele falsificate pot fi prezentate drept valori autentice unor colecționari de bună credință.

Există de asemenea alt gen de alterare a autenticității unei mărci, prin așa-zisele cazuri de „restaurare" sau „reparare" a unor valori, pentru restabilirea condițiilor inițiale, unor mărci care au suportat deteriorări datorită vechimii, proastei conservări sau unor accidente. În aceste cazuri, deși marca inițială este autentică, cel care o înstrăinează cu bună știință, prezentînd-o ca fără defecte, comite infracțiunea de înșelăciune, sancționată de asemenea de Codul penal.

Pentru protejarea persoanelor de bună credință, pe lîngă A.F.R. s-a înființat o comisie de expertizare a mărcilor filatelice, la care, contra unei taxe, oricine se poate adresa în vederea stabilirii valorii sau autenticității mărcilor filatelice.

Din tratarea acestor aspecte ale drepturilor și îndatoririlor filateliștilor, se desprinde concluzia că statul nostru sprijină activitatea filatelică, asigurînd cadrul legal desfășurării activității filatelice în bune condiții, pentru afirmarea filateliei în procesul general de dezvoltare culturală a țării.

SĂ ÎNVĂȚĂM FILATELIE

COMPLETAREA COLECȚIEI PRIN SCHIMBUL FILATELIC

FLORENTINA DEMETRESCU Studentă A.S.E.

O formă foarte importantă în completarea colecției filatelice este schimbul filatelic individual Schimbul filatelic individual se poate efectua în următoarele situații:

— în cadrul cercurilor filatelice sau în afara acestora;

— prin corespondență cu filateliștii din țară sau din străinătate.

Pentru efectuarea schimbului filatelic individual sînt necesare în primul rînd cunoștințe în utilizarea cataloagelor filatelice internaționale, precum și:

— indicații în legătură cu modalitățile și criteriile de bază în efectuarea schimbului filatelic;

— completarea carnetelor de schimb filatelic;

— studierea regulamentului de schimb A.F.R. cu străinătatea;

— redactarea și publicarea anunțurilor de schimb filatelic.

Corespondența filatelică și anunțurile în revistele filatelice reprezintă, de asemenea, un mijloc prin care filateliștii propun oferte de schimb, cereri de schimb, răspuns la oferte de schimb etc.

Se pot schimba mărci dintr-o țară cu alte mărci din aceeași țară, sau cu mărci străine.

Schimbul filatelic individual cu străinătatea, în Republica Socialistă Romania, se practică prin Asociația Filateliștilor din Romania (A.F.R.) în baza regulamentului aprobat de M.T.Tc.—D.G.P.Tc., numai de către membrii A.F.R.

Nu pot fi expediate și nici nu se vor primi din străinătate mărci poștale, plicuri „prima zi a emisiunii", cărți maxime, întreguri poștale, literatură filatelică etc., care figurează în lista emisiunilor necomercializabile și excluse de la schimbul filatelic. Criteriul de schimb și de evaluare se stabilește după cotele existente în cataloage.

Pentru stabilirea valorii schimbului filatelic individual cu străinătatea în „Lei" a mărcilor poștale (românești și străine) primite sau expediate, neobliterate sau obliterate, se iau ca bază cotele prevăzute în cataloagele filatelice internaționale valori:

— 1 franc catalog Zumstein (Elveția) = 1 leu

— 1 franc catalog Yvert (Franța) = 1 leu

— 1 marcă catalog Michel (Germania) = 1 leu

Valoarea maximă (cota de schimb) a pieselor filatelice admisă la schimb este reglementată de regulamentul de schimb.

In schimbul pieselor filatelice se pot primi materiale filatelice, cum sînt: cataloagele, albumele, lucrări filatelice etc.

La stabilirea valorilor la mărcile filatelice, plicuri „prima zi a emisiunii", întreguri poștale etc., se ia în considerare valoarea cea mai mare rezultată din comparația cotelor din Catalogul mărcilor poștale românești sau ultima listă de prețuri cu a celor din cataloagele filatelice internaționale enumerate mai sus, la care se va aplica valoarea cursului de schimb.

Cînd schimbăm mărcile românești cu altele tot românești, este indicat să utilizăm cotele Catalogului mărcilor poștale românești sau ne vom ghida după lista de prețuri editată de către Intreprinderea „Rompresfilatelia".

Este firesc acest lucru, deoarece valoarea de schimb a unei mărci este stabilită mult mai exact în țara în care a fost emisă, unde sînt și cei mai mulți colecționari, decît dacă este lăsată la aprecierea cataloagelor străine care de multe ori este subiectivă sau este determinată de anumite criterii speculative (ne referim la cataloagele emise de firme particulare). Dacă schimbăm însă emisiuni de mărci din țări diferite, atunci — fără îndoială — se vor lua ca bază de schimb cotele din cataloagele filatelice internaționale, ele constituind mijlocul principal pentru formarea colecției filatelice.

Pentru stabilirea valorii schimbului filatelic individual cu străinătate a emisiunilor de mărci poștale (românești și străine) cu dată recentă (noutăți) și netrecute în cataloagele filatelice internaționale, se pot folosi trei procedee:

a) se va determina pentru noutăți valoarea de schimb ce se stabilește între parteneri, respectiv valoarea de schimb cu care s-a căzut de acord în raport de valoarea nominală;

b) schimbul se va executa ca și la mărcile mai vechi, dar se va face după cotele stabilite de suplimentele cataloagelor;

c) se va determina, de comun acord între parteneri, valoarea nominală echivalentă cu cotele cataloagelor filatelice internaționale folosite (Zumstein, Yvert, Michel etc.).

Stabilirea valorii în „Lei" se va face la moneda catalogului filatelic respectiv egală cu un leu.

Un lucru foarte important pentru filateliștii care efectuează schimburi cu străinătatea îl constituie modul de ambalare a mărcilor pentru ca acestea să-și păstreze calitatea în cursul manipulării plicurilor care circulă prin diverse birouri poștale, dar această cerință nu este decît subsidiară faptului că între parteneri trebuie să existe în primul rînd corectitudine și chiar prevenirea eventualelor greșeli.

Revenind la schimbul individual în cercurile noastre filatelice, trebuie arătat că regulile de mai sus sînt valabile pentru toți filateliștii începînd de la vîrsta de 9 ani.

Considerăm însă că filialele și cercurile filatelice, ca de altfel și resortul de tineret al A.F.R., trebuie să vegheze ca tinerii filateliști să fie îndrumați și chiar ajutați de către un membru din comitetul cercului sau filialei în schimbul filatelic pe care-l efectuează.

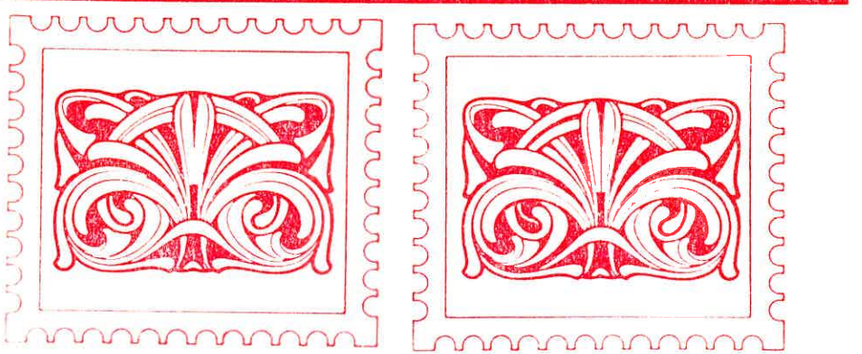

Găsiți cele 5 deosebiri

MĂRCILE SUPRATIPĂRITE LA CLUJ-NAPOCA CU INSCRIPTIA "ZIARIȘTI—1920—UJSAGIROK"

ION ILEA

În vederea întocmirii unui studiu asupra poștelor și telecomunicațiilor din anumite regiuni ale țării, în ultimii 11 ani am cercetat cîteva sute de documente privind nașterea și evoluția diferitelor servicii poștale.

Adeseori însă, documentele ce ne stau la îndemînă prezintă unul și același eveniment cu totul diferit, punînd pe istoriograf în dilemă. Un asemenea caz este și acela în legătură cu mărcile supratipărite la Cluj-Napoca în anul 1920, cu inscripția: „Ziariști — 1920 — Ujsagirok", pentru care există în cataloagele mărcilor românești editate în țară următoarele patru variante:

1) În Catalogul mărcilor românești întocmit de Fr. Konrad (Oradea ediția 1947) se arată (pag. 19) că „mărcile emise la Cluj-Napoca cu ocazia Festivalului ziariștilor ardeleni au fost declarate ca neoficiale".

2) În Catalogul mărcilor românești ediția 1959 (pag. 33) se arată că: „Ministerul P.T.T. nu a recunoscut aceste mărci ca emisiune oficială".

3) În Catalogul mărcilor românești ediția 1964, aceste mărci nu sînt menționate nici ca emisiune oficială și nici ca neoficială ori particulară.

4) În Catalogul mărcilor poștale românești din 1974, sînt prevăzute la pag. 184, dar se menționează că Ministerul P.T.T. nu le-a recunoscut ca o emisiune oficială.

Aceeași situație apare și din cataloagele străine. Astfel:

— În catalogul YVERT nu sînt înscrise.

— În catalogul LIPSIA sînt arătate ca o emisiune particulară.

— În catalogul MICHEL, precum și în catalogul ZUMSTEIN sînt prezentate ca o emisiune apărută cu aprobarea conducerii P.T.T. din Transilvania, însă Direcția P.T.T. din București nu le-a declarat oficiale.

Din documentele aflate în Arhiva Direcției Județene de Poștă și Telecomunicații Cluj-Napoca, rezultă următoarele:

În vara anului 1920, Asociația Centrală a Ziariștilor din Transilvania și Banat a proiectat organizarea la Cluj a unui congres al ziariștilor cu scopul de a discuta unele probleme profesionale.

În vederea comemorării acestui eveniment, comitetul de organizare a congresului s-a gîndit între altele să solicite „Direcțiunii generale P.T.T." emiterea unei serii de mărci.

Direcția generală P.T.T., cu ordinul nr. 1134 din 16 august 1920, aprobă cu unele restricții cererea Asociației Ziariștilor și dispune ca Direcția Regională P.T.T. Cluj să ia următoarele măsuri:

„1) Caseria oficiului P.T.T. Cluj să elibereze Uniunii Ziariștilor o cantitate de timbre poștale uzuale din valorile de care dispune.

2) Să se înființeze la locul ținerii congresului un oficiu poștal ocazional, dîndu-se de oficiul Cluj în acest scop un amploiat (ca dir iginte) pentru manipularea recomandatelor și 2—3 factori pentru strîngerea, ștampilarea și predarea corespondențelor.

3) Pentru comemorarea acelor serbări s-a admis ca, pe timbrele poștale cumpărate în acest scop, să se imprime fără a schimba prin ceva costul original — următoarea inscripție:

ZIARIȘTI — 1920 — UJSAGIROK

4) Aceste timbre vor fi admise în circulație locală numai în zilele de 21 și 22 august, după care se vor considera ca anulate.

5) Obliterarea acestor timbre se va face cu ștampila oficiului Cluj I".

Ca urmare dispoziției Direcției Generale P.T.T. arătată mai sus, Direcția Regională P.T.T. Cluj-Napoca, cu adresa nr. 34.420 din 17. VIII. 1920 comunică Asociației Ziariștilor aprobarea dată de Direcția Generală P.T.T. așa cum este arătată la punctele 1—5 de mai sus, subliniind în adresă următoarele:

„Direcțiunea este de acord ca ziariștii să dispună imprimarea pe timbrele poștale ordinare inscripția: *Ziariști — 1920 — Ujsagirok* și să se servească de ele la francarea corespondențelor,

A. Mh

țin să accentueze că aceste timbre, după serbări vor fi absolut invalidate din punct de vedere al circulației poștale și nu vor putea servi pentru francare și nici nu vor fi schimbate".

Supratipărirea mărcilor s-a făcut de către „Imprimăria Societății Anonime a Ziariștilor" din Cluj-Napoca sub supravegherea inspectorului Constantin Jurcan, în calitate de delegat al Direcției Regionale P.T.T. Cluj-Napoca.

Au fost supratipărite cu inscripția arătată următoarele cantități de mărci:

501 file a 1 ban — culoare bronz
101 file a 10 bani — culoare negru
11 file a 10 bani — culoare negru
101 file a 15 bani — culoare negru
11 file a 25 bani — culoare roșie
101 file a 40 bani — culoare bronz
101 file a 50 bani — culoare negru
11 file a 1 leu — culoare negru
11 file a 2 lei — culoare negru

Congresul s-a ținut la Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca, în a cărui incintă a fost construită o gheretă pe frontispiciul căreia scria „Localul Poștei Ziariștilor".

Mărcile s-au vîndut în mod obișnuit, iar scrisorile prezentate și francate cu aceste mărci erau obliterate pe loc, cartate pe destinații și expediate așa cum se proceda la oricare alt oficiu poștal din țară.

Chiar în prima zi de funcționare a acestui oficiu poștal ocazional, dirigintele oficiului a primit vizita „oficială" a notarului public, Nicolae Schreiber, care era însoțit de către Otto Amon, casierul Sindicatului ziariștilor.

Notarul public a luat notă de cantitatea mărcilor supratipărite puse în vînzare și a notat numele funcționarilor poștali care deserveau acel oficiu ocazional, precum și faptul că la acest oficiu se prezintă scrisori obliterate cu mărci supratipărite cu inscripția „Ziariști — 1920 — Ujsagirok".

În ziua de 22 august 1920 se întîmplă un fapt a cărui semnificație va putea fi înțeleasă abia peste un an, adică prin iulie 1921, și anume: încă nu se demontase ghereta în care funcționase așa-zisul oficiu poștal, cînd funcționarii poștali care au deservit acel oficiu, împreună cu delegatul Direcției Regionale P.T.T., Constantin Jurcan, au fost invitați de către notarul public Nicolae Schreiber, să se prezinte la fostul oficiu. S-au prezentat și spre mirarea lor acolo se mai aflau întruniți: Otto Amon în calitate de casier al Sindicatului ziariștilor, Lonis Rohonczy și Andrei Benedek ca reprezentanți ai filateliștilor, Ladislau Grois și Emerik Szeghe ca delegați ai Sindicatului ziariștilor, Iulius Kovacs în calitate de șef al imprimeriei care a efectuat supratipărirea mărcilor.

Pe toți aceștia notarul public i-a anunțat că au fost convocați pentru a participa la încheierea unui act autentic în care să fie consemnată înființarea și modul cum a funcționat oficiul P.T.T. „POȘTA ZIARIȘTILOR".

Notarul public a consemnat în procesul-verbal încheiat la 29.VIII.1920 și înregistrat sub nr. 1080/1940 că: „notarul public, personal a urmărit cu atenție mînuirea scrisorilor simple și recomandate depuse de public la oficiul poștal al ziariștilor, înființat la 21.VIII.1920, că scrisorile erau francate cu menționatele timbre românești supratipărite; se certifică oficial că baraca poștală a ziariștilor a fost în realitate un birou poștal unde a funcționat un amplaiat și personal manipulant de la poșta din Cluj și că scrsiorile francate cu timbrele avînd inscripția „Ziariști 1920—Ujsagirok" au fost obliterate cu ștampila oficială a oficiului poștal Cluj". De asemenea, în procesul-verbal încheiat sub această formă autentică, s-a mai menționat cantitatea mărcilor emise cu inscripția „Ziariști—1920—Ujsagirok" și că supratipărirea a fost aprobată de Direcția P.T.T. Cluj cu decizia nr. 34.420/1920 și de către Comisia de verificare P.T.T. (reprezentantă în Transilvania, Direcția generală P.T.T.) cu decizia nr. 1257/1920.

În procesul-verbal autentificat s-a mai menționat și faptul că a fost depusă spre casare „forma care a servit la imprimarea inscripției".

Din acest act întocmit cu atîta grijă în mod intenționat, s-a omis relatarea că la închiderea oficiului poștal, absolut toate mărcile disponibile au fost vîndute unor persoane rămase necunoscute, așa că nu a mai fost cazul ca o comisie specială „să distrugă timbrele rămase prin ardere".

Se pune întrebarea: cine să fi achiziționat în timp de două zile toată această cantitate de mărci supratipărite? Conducerea Direcției Regionale P.T.T. Cluj-Napoca n-a avut nici o bănuială în legătură cu vînzarea acestor mărci, în primul rînd fiindcă printre funcționarii poștei nu se afla nici un filatelist la acea dată, iar în al doilea rînd Direcția P.T.T. a fost bucuroasă că a realizat un venit, epuizînd toate mărcile puse în vînzare.

Faptele, p etrecute așa cum s-a arătat mai sus, nu au trecut însă neobservate la Direcția Generală Bucure ști, unde s-a bănuit că ideea supratipăririi mărcilor și apoi grija excesivă ce s-a depus ca să se ob țină aprobările necesare, precum și consemnarea tuturor acestora într-un proces-

verbal sub formă autentică „ascunde o afacere menită să producă foloase materiale celor interesați".

Drept urmare, această emisiune nu a mai fost comunicată Biroului Internațional de la Berna și nu a mai fost nici recunoscută ca oficială.

După trecerea aproape a unui an de la cele întîmplate, Otto Amon, în calitate de casier al Asociației Centrale a Ziariștilor din Transilvania și Banat, depune la Oficiul P.T.T. Brașov un memoriu în numele organizației, ce pretindea că o reprezintă, și în care solicita ca emisiunea de mărci supratipărită cu inscripția „Ziariști—1920—Ujsagirok" să fie comunicată Biroului Internațional din Berna, pentru ca astfel, aceste mărci să fie recunoscute ca o emisiune oficială de mărci românești.

În sprijinul cererii s-au anexat o serie din aceste mărci, avizul Direcției Regionale P.T.T. Cluj-Napoca și avizul Comisiei P.T.T. de Unificare, iar în final procesul-verbal autentificat de notarul public, prin care se constată și atestă faptul că aceste mărci s-au supratipărit în asistența unui organ poștal și s-au vîndut de către un oficiu poștal și că ele au avut putere de francare legală circulînd prin oficiile poștale din România.

Cererea lui Otto Amon începe cu o frază patriotico-sentimentală și anume cu aceea că: „Aceste timbre poștale surchargeate cu aprobarea organelor poștale s-au cumpărat cu încredere în mari cantități și din partea inteligenței române, și astfel Societatea Ziariștilor are un mare interes moral pentru recunoașterea lor. Din aceste motive este de dorit ca valoarea filatelică a acestor timbre să fie asigurată".

În final, cererea lui Otto Amon invocă motive de fapt și de drept pentru care Direcția Generală P.T.T. *trebuie* să declare ca oficiale aceste timbre.

Oficiul P.T.T. Brașov a transmis cererea lui Otto Amon Comitetului Consultativ din Direcția Generală P.T.T. București care, prin procesul-verbal din 14 iulie 1921, o respinge.

În rezolvarea definitivă a acestei cereri, ultimul cuvînt l-a avut contenciosul P.T.T. care a luat în studiu cazul din punct de vedere al faptelor și motivelor de drept.

Contenciosul P.T.T., din capul locului remarcă stăruința depusă de petent pentru ca toate faptele petrecute în legătură cu mărcile în cauză să fie consemnate în acte autentice.

De ce această stăruință? Nu cumva petentul a avut un interes material în recunoașterea acestor mărci? Din felul cum s-au petrecut faptele, iese la iveală împrejurarea că „formula sentimentală: comemorarea festivităților din 21—22 august 1920 a servit de paravan scopului final intenționat și anume specula materială pe calea filateliei. Ideea morală pusă în față la luarea aprobării pentru supratipărirea timbrelor ascundea una lucrativă pentru mai tîrziu".

Contenciosul P.T.T. București, prin avizul nr. 96 din 4 iulie 1921, după o amplă analiză a stării de fapt și de drept, conchide că:

„Motive de drept și motive de înaltă ordine morală și națională se opun la traducerea în fapt a încercării lui Otto Amon de a da acestei emisii un caracter oficial".

În motivarea avizului s-a arătat că atît comisia de unificare cît și Direcția Regională P.T.T. Cluj-Napoca, cînd și-au dat consimțămîntul pentru supratipărirea acestor mărci, nu s-au gîndit ca ele să aibă caracterul și consecințele mărcilor supratipărite, deoarece este bine știut faptul că: „prin surcharge se înțelege inscripția pusă pe un timbru în scopul de a-i modifica valoarea sau a-i schimba destinația din marcă poștală în timbru de ajutor fiscal etc., ceea ce nu a fost cazul timbrelor în cauză".

În mod obișnuit, supratipărirea se făcea pe cheltuiala și din inițiativa Direcției Generale P.T.T., ceea ce nu a fost cazul.

Astăzi, după trecerea a 50 de ani de la supratipărirea acestor mărci, judecînd cazul descris mai sus și prin prisma practicii filatelice din ultima jumătate de veac, ne putem forma unele păreri obiective în legătură cu acest caz, după cum urmează:

1) Este un fapt de necontestat că mărcile poștale arătate mai sus au fost supratipărite cu inscripția „Ziariști—1920—Ujsagirok" după obținerea prealabilă a aprobării comisiei de unificare P.T.T. și a Direcției Regionale P.T.T. Cluj-Napoca, ambele foruri competente în a da astfel de aprobări.

2) După cum rezultă din procesul-verbal autentificat, supratipărirea s-a făcut sub supravegherea organelor poștale.

3) Corespunde realității faptul că toate mărcile supratipărite s-au vîndut de către funcționarii poștali, la un ghișeu aflat în incinta unui oficiu poștal sucursal.

4) Mărcile în cauză au avut putere de francare pe toate obiectele de corespondență poștală.

5) Scrisorile și alte obiecte de corespondență timbrate cu aceste mărci supratipărite au circulat prin oficiile poștale în mod absolut legal.

Așa fiind, este greu de susținut că această emisiune din zilele de 21 și 22 august 1920 nu a fost oficială, cu putere de francare locală.

Faptul că ulterior Direcția Generală P.T.T. a avut probe evidente că prin această emisiune s-a urmărit realizarea unor foloase materiale în favoarea unor particulari, iarăși corespunde realității.

Concluzia noastră este că aceste mărci sînt mărci cu caracter local, dar nu mărci particulare așa cum greșit figurează trecute în unele cataloage.

MĂRCI CU SUBIECTE SPORTIVE REPRODUSE DUPĂ OPERE DE ARTĂ

Mulți dintre cei care îndrăgesc filatelia sportivă, poate nu întotdeauna știu că o parte din miniaturile poștale cu subiect sportiv pe care le posedă în colecție reprezintă, de fapt, reproduceri după diferite lucrări de artă. Astfel:

O marcă de 10 riali din Iran, emisă în 1953, reprezintă o porțiune dintr-o cupă de argint înfățișînd pe Sapur al II-lea vînînd lei (sec. al IV-lea î.e.n.). Pe o marcă din Indonezia, pusă în circulație în 1962, poate fi văzut un arcaș reprodus după un relief din Borodur (Insula Java, sec. VIII-IX e.n.). Jocul „Jeu de paume", apărut în Franța în secolul al XIII-lea, este cunoscut datorită gravurilor. O figurină poștală de 40 fi. apărută în 1965 în R.P. Ungară prezintă o reproducere după o astfel de gravură (Yv. 1734).

Una din cele mai interesante miniaturi de carte din evul mediu prezentînd jocul „Calcio", a fost realizată de D. Franco și este păstrată în prezent la un muzeu din Veneția. Tocmai după această miniatură s-a inspirat poșta monegască cînd a pus în circulație valoarea de 0,10 fr. (Yv. 624) înfățișînd aspecte din istoria fotbalului. După cum se știe, la 17 februarie 1530, la stadionul Santa Croce din Florența a avut loc primul meci de fotbal. Subiectul mărcii de 0,20 fr. din aceeași serie a fost preluat după un tablou de R. Gruschenk, redînd o scenă dintr-un meci de fotbal din 1827, în curtea unei școli militare. Tabloul lui Pieter Breughel-tatăl „Jocuri de copii" (1560) a servit ca sursă de inspirație pentru poșta din Suriname, care a reprodus fragmente din lucrare pe diferite valori. Administrația din Panama a emis, la sfîrșitul anului 1968, o coliță de șase valori înfățișînd curse de cai din Anglia. La rîndul său și administrația poștală din Ruanda a imortalizat în seria „Curse de cai" o renumită lucrare a pictorului realist. Th. Gericault. Este deosebit de interesantă și o marcă poștală din Liberia, emisă în 1969, al cărei desen reprezintă pictura „Regata în apropiere de Argenteuil" (1874) a pictorului francez Claude Monet.

Se poate aprecia că mărcile cu subiecte sportive reproduse după opere de artă îmbogățesc tema cu elemente picturale de o certă originalitate, diversificînd și îmbogățind imaginile, și constituind un capitol aparte în colecțiile temei „Sport".

Există încă numeroase picturi cu aspecte din viața și activitatea sportivă care ar putea oferi machetatorilor de mărci surse inedite de inspirație. Acest lucru este cu atît mai necesar cu cît apare tot mai mult pericolul ca multe mărci cu subiect sportiv să devină un fel de „surori-siameze", prin repetarea și reproducerea aproape identică a unor scene, faze și figuri.

PENTRU INFORMARE
(Monoverb : 4 — 8)

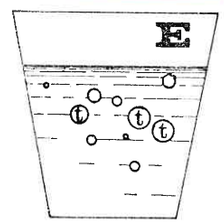

Toma Michinici

STUDIU ASUPRA MĂRCII DE 80 PARALE PE HÎRTIE ALBĂSTRUIE (VÎNĂTĂ, AZURÉ)

CORNELIU SPINEANU

O analiză a problemelor pe care filatelia și istoria poștală le-a pus în legătură cu marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie nu s-a făcut pînă astăzi, nici cel puțin parțial.

Datorită acestui fapt, valoarea reală a acestei mărci nu este cunoscută, ea fiind numai „simțită" de marii colecționari care și-au dat seama că n-au putut achiziționa decît cu foarte mare greutate o piesă neobliterată sau o pereche obliterată pe scrisoare.

Cele cîteva bucăți neobliterate sau pe scrisori n-au apărut decît la licitațiile marilor colecții Ferrari, Rotschild, Hind, Caspary, Burus, Leon și Cohen, cînd s-a putut constata că piesele care au existat în colecțiile Ferrari, Rotschild și Hind trecuseră în marea lor majoritate în posesia lui Caspary și Burus iar de la aceștia în colecțiile Leon și Cohen, apoi în actualele colecții Tomassni și F. Heimbüchler.

La numeroasele burse și licitații internaționale din ultimii 10 ani nu a fost oferită spre vînzare o asemenea marcă neobliterată sau obliterată pe scrisoare.

Pentru a stabili valoarea reală a acestei mărci în stare neobliterată, obliterată, în unicat sau pereche, pe scrisori etc. nu este suficient să știm că este foarte rară în stare neobliterată sau pe scrisori, trebuind clarificate toate aspectele sub care se prezintă și anume :

— data apariției acestei mărci, cantitatea tipărită (tirajul), cît timp a circulat ;

— cantitatea de mărci existentă în circuitul filatelic ; unitățile cunoscute mondial în stare neobliterată și obliterată ;

— culoarea și nuanțele hîrtiei și mărcii, defecțiuni de imprimare, ștampilele folosite ;

— gradul de raritate față de celelalte mărci Cap de bour ;

— punctajul (valoarea) mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie.

I. Data apariției, cantitatea tipărită (tirajul), cît timp a circulat.

Georges Brunel și Serrane au susținut că emisiunea a II-a Cap de bour a apărut la 27 octombrie 1858 dar a fost pusă în circulație la 5 noiembrie, cu toate valorile (5, 40 și 80 parale) pe hîrtie albăstruie.

Ei au afirmat că tirajul mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie ar fi fost de 2 816 bucăți și a circulat în perioada 5 noiembrie 1858 pînă la sfîrșitul lunii iunie 1859, cînd s-a pus în circulație un nou tiraj de 11.264 exemplare pe hîrtie albă sau gălbuie.

Möens afirma că tirajul ar fi fost de 14.000 bucăți iar pe hîrtie albă sau gălbuie, 35.000 bucăți.

R. Zoscsak și J. Witzleben au demonstrat pe baza documentelor că mărcile emisiunii a II-a au fost puse în circulație la 1 noiembrie 1858 (Witzleben poseda o scrisoare francată cu o marcă de 40 parale pe hîrtie albăstruie obliterată IASSY — MOLDOVA 1/11—1858).

Inițial ei sînt de acord cu Brunel și Serrane că toate cele trei mărci au apărut și au circulat pe hîrtie albăstruie pînă la sfîrșitul lunii iunie 1859 după care acestea au fost tipărite pe hîrtie albă sau gălbuie. În privința tirajului se deosebesc de Brunel, Serrane și Möens considerînd că s-au tipărit 13.056 bucăți pe hîrtie albăstruie (azuré) și 33.960 pe hîrtie albă sau gălbuie.

René Poncelet în articolele publicate în revista „La philatéliste belge" nr. 140 și 141 din anul 1933 sub titlul „Mărcile Principatelor Dunărene ale României, Moldova, emisiunea 1/13 noiembrie 1858" reproduce la fel ca Brunel documentele premergătoare punerii în circulație a emisiunii a II-a (adresele Ministerului de Finanțe și Direcției Poștelor nr. 8823, 4288, 9740 și 9741) precum și ordinele nr. 10.046 și 10.283 prin care se dispunea tipărirea primei tranșe și punerea în circulație cu data de 1 noiembrie 1858. El admite părerile lui Brunel Serrane, Zoscsak și Witzleben că primele tranșe ale celor trei mărci s-au tipărit pe hîrtie albăstruie afirmînd că tirajele publicate de Zoscsak și Witzleben i se par mai reale decît cele prezentate de Brunel, Serrane și Möens.

După apariția celor două articole, Poncelet primește o scrisoare de la Witzleben în care acesta îi comunică că în urma ultimelor cercetări făcute de Zoscsak „ar trebui admis" că marca de 80 parale pe hîrtie azuré „nu a fost tipărită în 1858 ci numai în 1861 sau că cel puțin nu a fost întîlnită obliterată decît începînd cu această epocă". Această constatare se baza pe următoarele elemente :

a) toate mărcile de 80 parale pe hîrtie azuré prezintă o deformare accidentală a clișeului în linia cadrului vertical din stînga care este concav deformat către interior mai jos decît litera P din PORTO pe care ei o calificau tip II ;

b) toate mărcile de 80 parale pe hîrtie azuré sînt obliterate cu ștampila FRANCO care a fost folosită numai începînd cu sfîrșitu anului 1859 ; nu s-ar fi găsit nici o marcă de 80 parale pe hîrtie azuré obliterată cu ștampila rotundă cu două cercuri singura existentă în perioada 1 noiembrie 1858 — sfîrșitul anului 1859.

Ajungînd la aceste noi concluzii, Zoscsak și Witzleben au renunțat la afirmațiile făcute anterior în legătură cu tirajul și perioada în care a circulat marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie.

Primind scrisoarea lui Witzleben, Poncelet face cunoscute argumentele celor doi cercetători din România în articolul pe care-l publică în următorul număr al aceleiași reviste, (nr. 142 din august 1933). Deoarece concluziile pe care le trage Poncelet cuprind esența problemelor ce se pun în legătură cu această marcă, le redăm în întregime :

„Ne declarăm de acord în principiu cu aceste puncte ; este evident că mărcile de 80 parale existînd în cele două stări pe care tocmai le-am semnalat ar trebui admisă anterioritatea cronologică a tirajelor pe hîrtie albă sau gălbuie cărora aparține tipul I fără deformări. Dar este locul să adăugăm că tipul II nu este propriu hîrtiei azuré ; cunoaștem ca și corespondentul nostru Dl. Witzleben multe exemplare pe hîrtie albă sau gălbuie de acest tip și mai ales o scrisoare francată cu o bandă (streif de trei) tip I (numai cu întreruperea din linia cadrului din dreapta, N.N.) datată iunie 1861, în posesia noastră. Pe de altă parte, și aceasta este în mod deosebit derutant, noi am văzut un 80 parale pe hîrtie gălbuie de tip II cu cadru deformat obliterat prin mijlocirea ștampilei rotunde cu dată de tipul 1858. Trebuie oare să tragem concluzia că foartea marea masă, dacă nu totalitatea mărcilor de 80 parale au fost imprimate în 1858, în același timp pe hîrtie albăstruie și gălbuie sau albă, operațiuni în cursul cărora matrița a fost avariată și că nu se datorează decît hazardului că stocul pe hîrtie albăstruie nu ar fi fost livrat consumului decît către jumătatea lui 1861 ? Sau tirajele au spații foarte mari unele față de altele și aceasta s-a tipărit în 1861 pe hîrtie azuré regăsită în acest an ? Cum poate fi conciliată această a doua ipoteză cu existența unui tip II obliterat între noiembrie 1858 și iunie 1859 cel mai tîrziu (N.N. se referă la marca de 80 parale pe hîrtie galbenă obliterată cu ștampila dublu cerc) și tipul I, folosit în 1861 (N.N. se referă la „banda", ștreiful, de 3 bucăți de 80 parale care avea numai întreruperea din linia de cadru din dreapta obliterat iunie 1861).

„Acestea sînt problemele pe care le punem specialiștilor din România ale căror studii și cercetări ulterioare vor aduce poate soluția. Cum spune D. Zoscsak, se poate de asemenea ca o parte lui 80 parale pe hîrtie azuré tipul I să fi fost imprimat în 1858, dar pînă acum (N. N. în anul 1933) existența nici unuia nu a fost relevată".

Pentru a putea urmări în continuare problema datei apariției și tirajului mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie, trebuie precizat că atît Zoscsak, Witzleben cît și Poncelet consideră că :

— întreruperea din linia de cadru din dreapta situată în fața celei de-a doua litere „R" din „SCRISOREI" este o defecțiune de gravură anterioară tipăririi primei coli de 80 parale și că nu există marcă de 80 parale fără această defecțiune, adică cu linia de cadru completă ; acest tip de marcă a fost denumit tip I (fig. 2) ;

— defecțiunea din linia de cadru din stînga (mica concavitate) este considerată singura defecțiune intervenită pe parcursul tipăririi mărcii de 80 parale ; mărcile care prezintă și această defecțiune au fost denumite tip II (fig. 3) ;

— mărcile pe hîrtie albă și pe hîrtie gălbuie există atît tip I cît și tip II, pe cînd mărcile pe hîrtie albăstruie sînt numai tip II cu ambele defecțiuni ;

– toate mărcile de 80 parale pe hîrtie albăstruie sînt obliterate cu ştampila FRANCO apărută în decembrie 1859 ; nu sînt cunoscute asemenea mărci obliterate cu ştampila rotundă tip 1857/58 ;

— mărcile de 80 parale pe hîrtie albăstruie ar fi fost date în consum în anul 1861.

În ianuarie 1945 apare lucrarea lui J. Wertheimer — Ghika „Documentele poştei române". Pe baza documentelor pe care le publică, autorul stabileşte pentru prima dată tirajul mărcilor emisiunii a doua, tirajul mărcii de 80 parale fiind de 60.072 bucăţi.

Printre documentele publicate J. Wertheimer — Ghika prezintă şi documentul pe baza căruia Mőens, Serrane, Brunel şi pînă în 1933, Zoscsak, Witzleben şi Poncelet afirmau că în perioada noiembrie 1858 — sfîrşitul lui iunie 1859, cele trei mărci componente ale emisiunii a doua au fost tipărite pe hîrtie albăstruie, după care ele au fost tipărite pe hîrtie albă sau gălbuie. Iată conţinutul acestui document :

„Şeful ateliei timbrului către Ministeriu al Financelor Moldovei
Nr. 31.
23 Iunie 1859
Raport
Mărcile comandate de Onorabil Minister cu oficia nr. 7216 pregătindu-se în cîtime de 2016 bucăţi a cinci parale cu respect le prezentez, rugîndu-l să binevoiască a-mi răspunde, cu adăugire că acum s-au făcut aceste marce în hîrtie albă din cauza că această-mi era singura rezervă de la comandele trecute şi hîrtie vînătă nu am nici o filă.
Rezoluţie
S.3.
23 Iunie
Se vor trimite direcţiei trăgîndu-să la Contabilitate spre a se încărca direcţia cu soma banilor ce coprind, iar pentru feliul hărtiei să vă face întrebarea direcţiei dacă n'au dat de feliul acel ce au făcut regulat".

Pînă astăzi nu s-a descoperit (probabil că nici nu există) nici un document din care să rezulte că Direcţia Poştelor a fost întrebată şi care a fost răspunsul acesteia.

Prelucrînd acest document iată ce scrie J. Wertheimer—Ghika :

„Cei puţini, care acum vreo 50 de ani au luat cunoştinţă de acest document, fie din auzite, fie printr-un fost funcţionar al Atelierului Timbrului, au tras concluzia că data acestui raport, 23 iunie 1859, trage linia de demarcaţie între emisiunile pe hîrtie azurată şi pe hîrtie albă şi că, de la 23 iunie 1859 înainte mărcile s-au tipărit numai pe hîrtie albă. Fără a controla această concluzie, toţi scriitorii noştri, ca şi cei din străinătate s-au servit în urmă de ea, stabilind că mărcile de 5 ;40 şi 80 parale pe hîrtie azurată au fost emise numai pînă la data de 23 iunie 1859.

Adevărul care reese din acest raport este că de la începutul tipăririi acestor mărci (N.N. se referă la toate cele 3 mărci 5 ;40 şi 80 parale) s-a întrebuinţat şi hîrtia azurată ca şi cea albă şi că s-a urmat întrebuinţarea ambelor calităţi pînă în ultima zi. Date precise cînd s-a întrebuinţat azurat sau albă şi în ce cantităţi, nu există, numai faptul că s-au găsit mai multe din aceste mărci pe hîrtie albă şi mai puţine pe hîrtie azurată permite concluzia că s-a tipărit un număr redus pe hîrtie azurată. Dovada afirmaţiilor mele este existenţa de scrisori datate 1858 francate pe hîrtie albă şi scrisori datate 1861 francate cu mărci pe hîrtie azurată".

Reluînd afirmaţia lui Zoscsak, pe care nu-l citează, autorul continuă :

„Interesantă şi constatarea că mărcile de 80 parale pe hîrtie azurată au un defect al cadrului de jos în stînga care se datoreşte unei lovituri a cadrului clişeului şi care lovitură apare vizibilă abia după mijlocul anului 1861 cînd clişeul se întrebuinţase deja timp de 2 1/2 ani fără acel defect".

Analizînd afirmaţiile lui J. Wertheimer — Ghika, constatăm :

În primul aliniat autorul se referă la scriitorii străini Mőens, Serrane, Brunel şi Poncelet iar cînd vorbeşte de „scriitorii noştri" se referă la Zoscsak şi Witzleben.

Afirmaţia sa nu este exactă decît în privinţa lui Mőens, Serrane şi Brunel, deoarece aşa cum am văzut mai înainte, în 1933 Zoscsak şi Witzleben, revenind asupra părerii pe care o formulaseră anterior, sînt primii care afirmă că marca de 80 parale a fost tipărită la început pe hîrtie albă şi numai în 1861 pe hîrtie albăstruie. Părerea lor a fost însuşită şi de Poncelet în 1933.

Privitor la celelalte două mărci 5 şi 40 parale, noi considerăm că Zoscsak şi Witzleben nu au greşit decît în legătură cu marca de 40 parale care într-adevăr a fost tipărită pe hîrtie albăstruie şi după 23 iunie 1859, dovadă existenţa scrisorilor francate cu această marcă, spre exemplu în 1861 (scrisoarea vîndută la licitaţia Caspary sub nr. 389 obliterată FRANCO GALATZ, 14 august 1861), dar nu au greşit în legătură cu marca de 5 parale care s-a tipărit pe hîrtie albăstruie numai pînă la 23 iunie 1859 într-un tiraj de 7008 exemplare. Această afirmaţie este rezultatul cercetărilor pe care le-am întreprins asupra licitaţiilor din ultimii 50 de ani şi a studierii colecţiilor de mărci Cap de bour prezentate la marile expoziţii internaţionale din ultimii ani (actuale) în care nu am găsit nici o piesă de 5 parale pe hîrtie albăstruie obliterată în anii 1860—1862, după cum nu am găsit nici un 5 parale pe hîrtie albă obliterat cu o dată înainte de 23 iunie 1859. În schimb am găsit suficiente dovezi că primele trei tranşe ale mărcii de 5 parale au fost tipărite pe hîrtie albăstruie şi că după această dată celelalte tiraje au fost tipărite numai pe hîrtie albă. Dăm cîteva exemple :

a) Pe hîrtie albăstruie :

— ziarul „Zimbrulu şi Vulturulu" francat cu două streifuri, unul de 5 şi celălalt de 3 bucăţi de 5 parale obliterat JASSY — MOLDOVA 11 noiembrie 1858, deci cu mărci din primul tiraj, socotit una din cele mai mari raritaţi filatelice mondiale vîndute de casa de licitaţii Köhler în martie 1929 achiziţionat de Burus, vîndut la licitaţia colecţiei acestuia sub nr. 203 la 20.10.1962 inginerului Tomassini în a cărui colecţie se găseşte şi astăzi ;

— ziarul „Foaia de agricultură practică" francat cu două bucăţi de 5 parale obliterat în albastru JASSY—MOLDOVA 16 mai 1859 aparţinînd colecţiei Caspary, vîndut la licitaţia acestuia sub nr. 378 la 20.11.1957 cînd a intrat în colecţia Leon.

b) Pe hîrtie albă : un fragment cu o pereche de 5 parale obliteratâ în albastru FOKSKANI—MOLDOVA 16 octombrie din colecţia Rotschild, vîndut la licitaţie sub nr. 236 la 6.12.1948 lui Caspary, din colecţia căruia a intrat la licitaţia din 20.11.1957 (nr. 403) în colecţia Leon iar la licitaţia acestei colecţii sub nr. 1316 din 14.10.1966 a intrat în colecţia Cohen.

Din cercetarea a mii de mărci de 40 parale existente în cataloagele de licitaţii din ultimii 50 de ani, în marile colecţii actuale prezentate la expoziţiile internaţionale de la Roma, Amsterdam, Bruxelles, München, Paris, Ierusalim, Barcelona, etc. şi în colecţiile din ţară, am constatat că afirmaţia lui J. Wertheimer-Ghika că marca de 40 parale a fost tipărită şi pe hîrtie albă înainte de 23 iunie 1859, nu se confirmă. Din mii de piese de 40 parale pe hîrtie albă examinate nu am găsit nici o scrisoare datată 1 noiembrie 1858 — 1 iulie 1859 francată cu 40 parale pe hîrtie albă, dar am găsit două piese obliterate cu ştampila rotundă 1857/58, datată din această perioadă, şi anume : în colecţia Tomassini un tété — béche obliterat PIATRA MOLDOVA 20/2 (ex Cohen) dar culoarea tuşului folosit de biroul PIATRA în perioada lunilor Ianuarie şi Februarie 1859 fiind verde-gălbuie nu corespunde culorii tuşului aplicat pe tété-béche.

De asemenea o bucată obliterată în albastru cu ştampila rotundă tip 1857/58 IASSY-MOLDOVA 10/4 în colecţia Leon sub nr. 1345. Cercetînd tuşurile folosite de birourile poştale din Moldova în perioada 1858—1862 am constatat că biroul poştal laşi a întrebuinţat la 10/4 1859 tuş verde, şi negru, la 10/4. 1860 tuşul maron, la 10./4 — 1861 tuşul albastru iar la 10/4 — 1862 tuş oliv, deci piesa semnalată a fost obliterată din eroare cu ştampila rotundă la 10/4—1861 în loc să fie obliterată cu ştampila FRANCO aşa cum erau instrucţiunile. De altfel nu este singurul caz, se cunosc scrisori francate cu 40 şi 80 parale datate 1860 şi 1861 a căror mărci au fost obliterate din eroare cu ştampila rotundă tip 1857/58.

În concluzie, numai dacă vor fi găsite scrisori datate 1858—59 francate cu 40 parale pe hîrtie albă, se poate afirma că această marcă a fost tipărită pe hîrtie albă şi în perioada 1 noiembrie 1858 — 1 iulie 1859.

Studiind şi mărcile de 40 parale pe hîrtie albăstruie obliterate cu ştampila rotundă tip 1857/1858 de toate birourile poştale din Moldova, în special ale biroului poştal din laşi care avea cel mai mare consum de mărci, putem da exemple din fiecare lună a perioadei 1 noiembrie 1858— 23 iunie 1859 şi din care să se constate că în această perioadă nu au fost folosite decît mărci de 40 parale pe hîrtie albăstruie.

S-ar putea susţine deci că cele patru tranşe de mărci livrate de Atelierul timbrului pînă la 23 iunie 1859, au fost toate tipărite pe hîrtie albăstruie.

Concluzionînd asupra modului cum a fost interpretat raportul nr. 31 al Atelierului timbrului nu putem să nu apreciem că el a dat naştere la destule speculaţii, una mai complicată ca alta şi aceasta numai pentru că s-a încercat să se citească printre rînduri, în loc să fie înţeles aşa cum este redactat.

Iată înţelesul acestui raport :

Mărcile de 5 parale comandate de minister cu dispoziţia nr. 7216 au fost tipărite într-o cantitate de 2016 bucăţi (63 coli × 32 mărci = 2016, faţă de cele 2000 de bucăţi

comandate), cantitate pe care o predă ministerului cerînd să i se confirme primirea.

Mai adaugă că această comandă a executat-o pe hîrtia albă pe care o avea rezerva de la comenzile anterioare, din stocul predat de Direcția Poștelor pentru tipărirea mărcilor de 80 parale, în loc să o execute pe hîrtie albăstruie (vinătă) așa cum au fost tipărite mărcile de 5 parale pînă la data aceea. Motivul pentru care au fost tipărite pe hîrtie albă a fost că „hîrtia vinătă nu are nici o filă". De altfel autorul rezoluției puse pe acest raport confirmă că pînă la acea dată 5 parale s-a tipărit pe hîrtie albăstruie cînd scrie : dacă n-au dat de „feliul acel ce au făcut regulat".

Ținînd seama de faptul că nu sînt cunoscute mărci de 5 parale pe hîrtie albă obliterate înainte de 23 iunie 1859, așa cum am arătat, dar în schimb există mărci de 80 parale pe acest fel de hîrtie în această perioadă, constatăm că atît Möens, Serrane și Brunel și inițial și Zoscsak, Witzleben și Poncelet au interpretat greșit acest raport deoarece el se referă exclusiv la marca de 5 parale. J. Wertheimer-Ghika are dreptate în parte (pentru mărcile de 40 și 80 parale) cînd afirmă că acest raport nu trage o linie de demarcație între emisiunile pe hîrtie azurată și pe hîrtie albă, dar greșește cînd afirmă că : „dela începutul tipăririi acestor mărci (N.N. se referă la toate cele 3 mărci : 5 ; 40 și 80 parale) s-a întrebuințat pe hîrtia azurată ca și cea albă".

Eduard Cohen, unul din marii colecționari ai mărcilor clasice românești, care era și un pasionat cercetător al acestor mărci, a achiziționat la o licitație un lot de mărci de 40 și 80 parale cu mici defecte. Studiindu-le constată că una din piesele de 80 parale pe hîrtie albă obliterată FOKSCHANI —MOLDOVA 23/12 are cadru intact (fără cele două defecțiuni). Mai tîrziu descoperind o nouă piesă cu cadru intact de data aceasta obliterată cu ștampila FRANCO JASSY, se convinge că inițial clișeul mărcii de 80 parale a avut linia de cadru intactă (completă), fără întreruperea din linia de cadru din dreapta și că deci la această marcă se disting trei tipuri, nu două cum era cunoscut pînă atunci.

Pregătind colecția pentru a o expedia la expoziția internațională de la New-York aranjează mărcile de 80 parale pe cele trei tipuri pe care le denumește astfel :

— primul stadiu (cu cadrul intact, fig. 1) ;

— al doilea stadiu (cu cadrul drept spart, fig. 2) ;

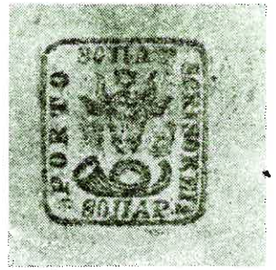

— al treilea stadiu (cu cadrul drept și cadrul sting sparte, fig. 3).

Cele două mărci considerate de Cohen tip I au fost vîndute la licitația casei Schwen în 1967, lot 9900 care se pare că a fost achiziționat de F. Heimbüchler.

Fotografiind cele 378 de planșe care conțineau colecția sa, expediază în țară, celor

doi prieteni, cercetătorii R. Zoscsak și Grigore Racoviceanu, cîte un rînd de fotografii ale celor 378 de planșe.

În anul 1962 apare lucrarea de sinteză a lui Val Tebeica „Primele mărci poștale românești" în care autorul după ce a studiat documentele existente la Arhivele Statului, publică la pag. 99 un tabel cu tirajul mărcilor emisiunii a doua, care este același cu cel publicat de J. Wertheimer-Ghika.

Analizînd raportul nr. 31 al Atelierului timbrului și defecțiunile clișeului mărcii de 80 parale autorul ajunge la următoarele concluzii (paginile 100 și 101) pe care le reproducem :

În legătură cu raportul Atelierului timbrului : „Reiese deci că pentru imprimarea mărcilor din a doua emisiune „cap de bour" s-a folosit hîrtia albă cît și hîrtia vinătă chiar de la început", iar mai departe : „Nu se poate determina, așa cum s-a făcut în trecut în repetate rînduri, un tiraj nici măcar aproximativ, pe cele două categorii de hîrtie".

Rezultă deci că V. Tebeica își însușește concluziile lui J. Weetheimer-Ghika care nu sînt confirmate de existența scrisorilor datate. Inexistența categorică a mărcilor de 5 parale pe hîrtie albă înainte de 23 iunie 1859 ca și existența acestei mărci numai pe hîrtie albă după această dată ne permite să stabilim că tirajul mărcii de 5 parale pe hîrtie albăstruie este de 7008 bucăți iar pe hîrtie albă și gălbuie este de 16032 bucăți. Iar mai departe :

„Valoarea de 80 parale s-a tipărit întîi pe hîrtie albă și de abia ultimele tranșe pe hîrtie vinătă".

Este reluată astfel afirmația lui Zoscsak care însă n-a precizat că au fost tipărite mai multe tranșe pe hîrtie albăstruie. Se mai afirmă apoi :

„Hîrtia albă este o hîrtie velină subțire și adesea întîlnim la mărcile imprimate pe această hîrtie și o nuanță gălbuie, provenită din cauza culorii gumei".

O discuție pe această temă nu poate avea loc deoarece mărcile pe hîrtie gălbuie au fost supuse analizei avizul fiind categoric că această culoare a hîrtiei nu este datorată gumei. De altfel există două coli de 40 parale pe hîrtie gălbuie considerate rarități tocmai datorită culorii hîrtiei (numărul 166 la licitația Rotschild apoi nr. 228 la cea a lui Burus, și o coală în colecția Witzleben).

Trecînd la analiza „Defecte la clișee", precizează :

„Defectul pentru 80 parale constă într-o sinuozitate observabilă pe latura din stînga a cadrului dar numai pe exemplarele tipărite pe hîrtie vinătă, pe hîrtie albă au fost văzute atît exemplare cu cadru perfect cît și cu cadru ce are sinuozitate".

În afară de faptul că autorul susține existența unei singure defecțiuni a clișeului mărcii de 80 parale, mai constatăm că această frază este foarte curios formulată deoarece afirmația din prima parte a frazei și anume că defectul pe care-l prezintă marca de 80 parale pe latura din stînga a cadrului se găsește numai la exemplarele tipărite pe hîrtie vinătă (albăstruie), este contrazisă de afirmația din ultima parte a frazei unde se arată că există și exemplare de 80 parale tipărite pe hîrtie albă care prezintă această defecțiune.

O altă curiozitate rezidă în faptul că autorul consideră că există o singură defecțiune a clișeului mărcii de 80 parale (deci două tipuri), cu toate acestea prezintă la pag. 118 fotografia planșei Cohen cu mărcile de 80 parale dispuse pe cele trei tipuri.

În anul 1974, apare Catalogul mărcilor poștale românești, autori Dragomir Kiriac și Aurel Surpățeanu care prezintă cele trei tipuri ale mărcii de 80 parale și felurile de hîrtie pe care au fost tipărite, precizînd că marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie este numai tip III.

În catalog mai sînt redate nuanțele de culori și diverși coeficienți de care ne vom ocupa mai tîrziu precum și afirmația că defecțiune care caracterizează tipul II, întreruperea din linia de cadru din dreapta deasupra celui de-al doilea R din SCRISOREI, s-a petrecut chiar în cursul tipăririi primei tranșe de mărci livrată Direcției Poștelor la 27 octombrie 1858. Această afirmație justă se bazează pe existența unei scrisori francată cu o piesă de 80 parale pe hîrtie albă obliterată cu ștampila rotundă JASSY — MOLDOVA 5/11 — 1858 aparținînd colecționarului și cercetătorului englez de origine română Liviu Cristea. Scrisoarea mai dovește, dacă mai era nevoie, că prima tranșe a mărcii de 80 parale a fost tipărită pe hîrtie albă.

Cataloagele românești anterioare : Murea, Conrad etc., precum și cataloagele internaționale Michel, Zumstein, Yvert și Stanley Gibons, prevăd existența mărcilor de 5 ; 40 și 80 parale pe hîrtie albăstruie pînă la data de 23 iunie 1859 după care ar fi apărut pe hîrtie albă ceea ce așa cum văzut nu este valabil decît pentru marca de 5 parale.

După ce am parcurs tot ce ne-a pus la dispoziție literatura filatelică română și străină vom concluziona asupra datei apariției

tirajului și perioadei în care a circulat marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie prezentînd și unele elemente noi pe care le deținem ca rezultat al cercetărilor pe care le-am făcut.

Data cînd a fost tipărită și cînd a fost pusă în circulație marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie nu se poate stabili cu precizie pe baza documentelor. Să încercăm însă în cele ce urmează să o stabilim, dacă va fi posibil, cu aproximație.

Zoscsak a arătat că această marcă nu există decît cu ambele defecțiuni în linia de cadru, tip denumit de el II, dar care a devenit tip III după descoperirea de către Cohen a existenței mărcii de 80 parale cu cadru complet, devenit tip. I.

Toți autorii au fost de acord cu Zoscsak iar studiul colecțiilor și a licitațiilor confirmă că nu există 80 parale tip I și II pe hîrtie albăstruie.

Toate mărcile tip I și II pe hîrtie albăstruie sau dovedit a fi falsuri obținute pe cale chimică.

Este important să stabilim în primul rînd, dacă este posibil, data cînd s-a produs defecțiunea în linia de cadru din stînga care marchează tipul III, indiferent pe ce fel de hîrtie este tipărită marca de 80 parale.

Zoscsak a constatat că nu este cunoscută nici o marcă de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterată înaintea anului 1861 și că toate mărcile pe această hîrtie cunoscute sînt obliterate cu stampila FRANCO folosită numai începînd cu sfîrșitul anului 1859. El nu vorbește nimic în legătură cu data apariției acestui defect la mărcile pe hîrtie albă sau gălbuie. J. Wertheimer — Ghika este mai precis cînd afirmă să defecțiunea a apărut „abia după mijlocul anului 1861 cînd clișeul se întrebuințase deja timp de 2 1/2 ani fără acel defect".

Poncelet fără a pune în discuție constatările lui Zoscsak afirmă că posedă o scrisoare francată cu o bandă (streif) de trei bucăți de 80 parale care avea numai defecțiunea din linie de cadru dreapta pe care el o considera în 1933 tip I, azi tip II, obliterată iunie 1861. Dacă adăugăm la afirmațiile celor trei cercetători și rezultatul descoperirii pe care am făcut-o, că la licitația colecției Caspary sub nr. 397 s-a vîndut o scrisoare francată cu o marcă de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterată FRANCO GALATZ 1 august 1861, am fi îndreptățiți să concluzionăm că această defecțiune a apărut în iulie 1861 și că marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie a fost pusă în circulație în perioada iulie — august 1861.

Cu toate acestea problema nu poate fi considerată ca rezolvată deoarece nu putem evita afirmația și întrebarea incomodă a lui G. Poncelet, care a fost ignorată de toți cercetătorii noștri : „Pe de altă parte și aceasta este în mod deosebit derutant, noi am văzut un 80 parale pe hîrtie gălbuie de tip II (azi considerat tip III N.N.) cu cadru deformat obliterat prin mijlocirea stampilei rotunde cu data de tip 1859" iar mai departe întrebarea „Cum poate fi conciliată această a doua ipoteză (N.N. prima ipoteză era că 80 parale pe hîrtie albăstruie s-a tipărit în 1861) cu existența unui tip II (azi tip III) obliterat între noiembrie 1858 și iunie 1859 cel mai tîrziu"

Deci existența mărcii de 80 parale pe hîrtie galbenă, tip II azi tip III obliterată cu ștampila rotundă tip 1858 văzută de Poncelet pune sub semnul întrebării afirmația făcută de toți cercetătorii noștri că tipul III cu defecțiunea în linia verticală de cadru din stînga a apărut la jumătatea anului 1861 și implicit concluzia că marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie a fost tipărită și dată în consum în 1861.

Întrebarea lui Pancelet mai dă naștere și la alte întrebări : a greșit Poncelet făcînd o confuzie asupra tipului mărcii, era sau nu tip III ?. Există mărci de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterate cu ștampila rotundă tip 1858, care n-au fost descoperite de Zoscsak și de ceilalți cercetători ? Dacă există care este semnificația acestui fapt ? Un răspuns la aceste întrebări, cît mai aproape de adevăr, nu putea fi dat decît în urma cercetării și studierii licitațiilor din ultimii 45 de ani, respectiv a licitațiilor care au apărut după 1933, dată cînd Zoscsak și Poncelet și-au prezentat constatările lor. Aceasta, deoarece este de presupus că cei doi cercetători consultaseră licitațiile și cunoșteau bine colecțiile existente la acea dată fără să găsească alte mărci de 80 parale tip III obliterate cu stampila rotundă tip 1859 în afară de piesa pe hîrtie galbenă semnalată de Poncelet. De altfel aș putea afirma că aceasta nu este o presupunere ci o siguranță deoarece se găsește în posesia mea un catalog al unei licitații care s-a ținut la Paris în iunie 1922, pe coperta căruia Zoscsak a scris „80 parale tété-beche mit Stempel Franco Mihaileni falsch !"

În urma cercetătorilor pe care le-am făcut am constat :

1) Nu am găsit nici o marcă de 80 parale tip III pe hîrtie albă sau gălbuie obliterate cu ștampila rotundă tip 1858, în schimb însă

am găsit două piese de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterate cu această ștampilă :

— o piesă cu mici defecte obliterată JASSY—MOLDOVA (data nu este arătată) în licitația colecției A Casparay Nr. 394 ;

— o altă piesă, în stare perfectă, cu margini frumoase, pe fragment obliterată cu o ștampilă completă JASSY — MOLDOVA tip 1857/1858; 4/5 în ultramarin (fig. 4).

2) Există două plicuri ambele francate cu cîte o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie, înregistrate... mare surpriză... 1860:

— în licitația colecției Caspary sub nr. 400, găsim un plic cu o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie, care este prezentată astfel :

— 80 parale roșu pe hîrtie albăstruie, pereche orizontală, margini de jur împrejur, un mic defect în marginea de sus în afara desenului, obliterată în verde FRANCO BOTUSCHENI plic recomandat înregistrat 5 iunie 1860 adresat la JASSY ; plic foarte rar care a fost achiziționat de Cohen ;

— un plic cu o pereche foarte frumoasă pe hîrtie albastru inchis (profund) cu toate marginile mari, fără defecte, obliterat în verde FRANCO TEKOUTCI 12/8, înregistraat de arhivar 860/234 sosire JASSY — MOLDOVA 14/8 în ultramarin (fig. 5) colecția Matheescu.

3) Alte două plicuri cu cîte o marcă de 80 parale pe hîrtie albăstruie care sînt datate :

— colecția Caspary, Nr. 397, o bucată cu margini superbe, obliterată FRANCO GALATZ datată 1 august (1861) ;

— un plic cu o pereche de 80 parale din care o bucată tăiată complet în cadru, cealaltă bucată perfectă, obliterată verde închis FRANCO FOKSCHANY 25/5 cu Recipisse, adresată la JASSY fără ștampila de sosire, dar înregistrat de arhivare 1861 iar tușul ștampilei de la Focșani corespunde datei de 25/5 1861.

4) Alte trei plicuri, de data aceasta francate cu mărci pe hîrtie albă, dar care prin datele de expediție ar putea ajuta la rezolvarea problemei ;

— în colecția Tomassini, ex. Cohen un plic francat cu pereche de 80 parale pe hîrtie albă tip II, obliterat 17.11.1860 FRANCO GALATZ ;

— în colecția Carspary nr. 434, un plic cu francatură combinată 80 parale tip II și 40 parale ambele pe hîrtie albă obliterate în roșu FRANCO GALATZ datat 7 iunie (1861) ;

— un plic francat cu 80 parale pe hîrtie galbenă tip II obliterată în oliv FRANCO MICHAILENI 20/7—1861, la sosire JASSY — MOLDOVA 21/7 în ultramarin înregistrat 1861.

Analizînd datele obținute în urma cercetărilor pe care le-am făcut, constatăm :

a) În legătură cu existența mărcilor tip III obliterate cu ștampila rotundă tip 1857/1858 ;

Poncelet a avut dreptate cînd a afirmat că a văzut o piesă de 80 parale pe hîrtie gălbuie tip III obliterată cu ștampila rotundă tip 1857/58. Afirmația lui este confirmată de rezultatul cercetărilor noastre prin descoperirea celor două piese de 80 parale pe hîrtie albăstruie, obliterate cu același tip de ștampilă.

Care este semnificația existenței celor trei mărci obliterate cu acest tip de ștampilă ? Se poate trage concluzia că defecțiunea din linia de cadru vertical din stînga a luat naștere înainte de 4/5—1859, dată pe care s-ar părea că o poartă marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie descoperită de noi ? A greșit Zoscsak cînd a afirmat că defecțiunea s-a petrecut în anul 1861 ? Marca pe hîrtie albăstruie a fost dată în consum în 1859 ?

Concluzia ar putea fi afirmativă numai dacă am putea dovedi că mărcile au fost obliterate întradevăr în perioada pînă la 4/5—1859 sau dacă ar exista scrisori francate cu mărci de 80 parale tip III obliterate în aceeași perioadă sau în perioada imediat următoare. Dovada că mărcile au fost obliterate în perioada anului 1859 s-ar putea face numai dacă culoarea tușului cu care sînt obliterate corespunde tușului folosit de birourile poștale care au obliterat la datele respective. Din cele trei mărci, două nu puteau fi supuse unei asemenea expertize deoarece datele necesare pentru marca semnalată de Poncelet și aceea din colec-

Figura 5

ția Caspary nu sînt cunoscute, în schimb am expertizat împreună cu cercetătorul K. Dragomir cea de-a treia marcă constatînd că tușul folosit de biroul poștal JASSY la data de 4/5—1859 (verde negru) și 4/5—1860 (negru și verde-gris) nu corespund, dar este același cu cel folosit de biroul poștal JASSY la 4/5 1861 (ultramarin și gri). Deci marca a fost obliterată cu ștampila rotundă tip 1857/58 la 4/5 1861. Același lucru s-a petrecut în mod cert și cu celelalte două mărci care în nici un caz nu au fost obliterate pînă la sfîrșitul anului 1859, deoarece și din cercetările noastre a rezultat că nu există nici o scrisoare francată cu mărci de 80 parale pe hîrtie albă, gălbuie sau albăstruie tip III care să fie circulat pînă la 4 mai 1861 (în afară de două plicuri francate cu cîte o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie înregistrate 1860 pe care le vom analiza mai tîrziu). În schimb am găsit numeroase plicuri francate cu 80 parale tip II (numai cu întreruperea din linia verticală a cadrului din dreapta) plicuri care au circulat chiar la 20 iulie 1861 (a se vedea plicul obliterat FRANCO MICHAILENI).

În ceea ce privește folosirea ștampilei tip 1857/58 în 1861, este cunoscut faptul că instrucțiunea poștală dispunea, începînd din decembrie 1859, ca ea să fie aplicată pe plic alături de mărci care trebuiau obliterate cu ștampila FRANCO. Au fost întradevăr situații mai rare, cînd funcționarul poștal în loc să aplice pe mărci ștampila FRANCO a aplicat ștampila rotundă, (uneori chiar ștampila FRANCO prefilatelică). Aceasta este explicația existenței celor trei mărci obliterate cu ștampila rotundă tip 1857/58 în 1861 transformîndu-le în adevărate piese de amatori (specialist) care fac cinste oricărei colecții de mărci Cap de bour, dar care nu dovedesc circulația mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie în perioada 1858/59.

b) În legătură cu existența celor două plicuri francatae cu cîte o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie notate de arhivar în interiorul plicului 1860 sau 860 :

În urma cercetărilor întreprinse am constatat că mărcile de 80 parale pe hîrtie albă sau gălbuie existente pe fragmente sau pe scrisori circulante în anul 1860, sînt absolut toate tip II, confirmînd astfel și constatările ilui Zoscsak, Witzleben, Poncelet Existența însă a celor două plicuri francate cu cîte o pereche de 80 parale tip III pe hîrtie albăstruie înregistrate 1860, ne-a derutat.

Numai expertizarea tușurilor și a amprentelor lăsate de ștampilele folosite la obliterarea mărcilor ar fi putut să confirme sau să infirme circulația lor în anul 1860.

Pentru plicul din colecția Cohen ex. Caspary, catalogul de licitații nu prevede decît tușul obliterării la plecare FRANCO BOTOSCHENI în verde, ori atît în anul 1860 cît și în anul 1861, acest birou a folosit în perioadele respective tușul de culoare verde. Cum nu avem date asupra culorii tușului pe care biroul poștal JASSY l-a folosit la sosire și cum nu știm în ce colecție se găsește astăzi acest plic deoarece el nu

apare în licitația colecției Cohen din septembrie 1967, nu putem trage nici o concluzie.

Expertizînd cel de-al doilea plic obliterat la plecare în verde FRANCO TEKOUTCI 12/8 și la sosire JASSY — MOLDOVA 14/8 în ultramarin notat de arhivar 860/234 am constat că obliterarea la plecare FRANCO TEKOUTCI în verde corespunde atît anului 1860 cît și anului 1861, în schimb obliterarea la sosire de către Biroul poștal din JASSY corespunde numai datei de 14/8 — 1861 deoarece în ziua de 14/8 — 1860 s-a folosit tușul de culoare negru-gri, nu ultramarin.

Examinînd și amprenta lăsată pe plic de ștampila JASSY — MOLDOVA am constatat că ea corespunde uzajului din 1861 deosebindu-se de amprenta pe care o lăsa această ștampilă în anul 1860. Deci acest plic a circulat la 12/8 — 1861 iar însemnarea arhivarului „860/234" nu ind că anul primirii ci fila și dosarul anului la care se referă problema semnalată în scrisoarea pe care o conținea plicul.

În urma studiului primului plic și a expertizei celui de-al doilea sîntem convinși că ele au circulat în anul 1861 și nu în 1860. Această convingere se bazează pe lîngă cele arătate la expertiza plicului obliterat FRANCO TEKOUTCI și pe următoarele argumente :

— nu s-au găsit scrisori datate 1860 și pînă în aprilie 1861 francate cu mărci de 80 parale tip III ;

— sînt cunoscute mărci tip II circulate iunie 1861 (streif de trei bucăți 80 parale care a fost în posesia lui Poncelet) și chiar 20 iulie 1861 (scrisoare obliterată FRANCO MICHALENI) ;

— plicul nr. 400 din colecția Caspary francat cu pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie înregistrat 5 iunie (1860) a fost cumpărat de colecționarul și cercetătorul mărcilor clasice românești Ed. Cohen. El cunoștea concluziile la care ajunsese prietenul său Zoscsak asupra datei apariției mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie încă din 1933 cînd se afla în țară. Cu toate acestea nu a făcut nici o comunicare în legătură cu problema datei apariției acestei mărci, cum era normal să facă dacă plicul pe care îl poseda ar fi infirmat concluziile lui Zoscsak.

În fotografiile planselor colecției Cohen pe care le posed, toate plicurile care conțin scrisori datate sînt prezentate cu data completă, inclusiv anul. Pe una din planșe se găsește și fotografia plicului nr. 400 din colecția Caspary necuprinzînd și anul. Dacă plicul ar fi conținut și scrisoarea datată, desigur că ar fi fost înscris și anul.

Terminînd analiza rezultatelor cercetării pe care am făcut-o asupra datei apariției mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie, tirajul acesteia și perioada de circulație, putem trage următoarele concluzii :

— Defecțiunea în linia de cadru vertical din stînga care marchează tipul III a fost provocată de o lovitură pe care a primit-o clișeul în perioada intervenită între livrarea din iunie 1860 și livrarea din aprilie 1861. Acesta este un fapt cert deoarece pînă la livrarea din aprilie 1861 nu au existat în consum mărci de 80 parale pe hîrtie albă sau gălbuie decît tip II. Dovadă, scrisorile francate cu aceste mărci în periaoda respectivă din care am exemplificat scrisoarea din colecția Tomassini ex. Cohen datată 17.11.1860 FRANCO GALATZ. O altă dovadă că în livrarea din iunie 1860 nu au existat mărci tip III este raportul Direcției Poștelor nr. 372 din 24 februarie 1861 care cerînd Ministerului de Finanțe să urgenteze comanda celor 8000 de mărci de 80 parale comandate de la 25 ianuarie 1861 motivează astfel cererea sa: „Birourile expedițiilor de pe afară cer cu necontenire marce precum s-a spus domniei voastre prin raportul nr. 348. Niște asemenea la casieria direcției nu mai sînt". Deci la 24 februarie 1861 toate mărcile de 80 parale fuseseră date în consum iar mărcile tip III apar în consum abia la începutul lunii mai 1862, deci după livrarea din aprilie 1861.

— Prima dată cunoscută a existenței tipului III și în același timp și a apariției mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie este fragmentul obliterat JASSY MOLDOVA 4/5—1861, urmat de scrisoarea cu o piesă de 80 parale pe hîrtie albăstrue obliterată FRANCO FOKSCHANY 25/5, apoi scrisorile cu cîte o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterate 5 iunie FRANCO BOTUSCHENI și 12/8 FRANCO TEKOUCI.

— Concomitent cu circulația tipului III a circulat și tipul II, dovadă existența scrisorii francate FRANCO MICHAILENI 20 7—1861. Nu am putut determina data pînă cînd au circular împreună cele două tipuri II și III.

— Tirajul mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie nu poate fi stabilit, dar nu poate fi de 16000 de bucăți, adică egal cu totalul ultimelor două tranșe (8000 de bucăți provenind din livrarea din aprilie 1861 și 8000 de bucăți provenite din ultima livrare din septembrie 1861).

El este mai mic de 16000 deoarece dacă ultimele două tranșe ar fi fost tipărite numai pe hîrtie albăstruie nu ar fi existat mărci de 80 de parale pe hîrtie albă sau gălbuie tip III.

— Tirajul probabil este între 4000—8000 bucăți, deoarece din stiudiul pe care l-am

făcut, proporția mărcilor de 80 parale tip III circulate este de cca 3—4/1 adică la 3—4 mărci de 80 parale pe hîrtie albă și gălbuie circulate se găsește o marcă circulată de 80 parale pe hîrtie albăstrue. De aceea consider că ultimele tranșe tipărite de Atelierul timbrului nu au fost tipărite separat pe hîrtie albăstrue și separat pe hîrtie albă și gălbue ci ambele tranșe au conținut toate cele trei feluri de hîrtie. Dovadă este faptul că mărcile de 80 parale tip III au circulat concomitent pe toate cele trei feluri de hîrtie începînd din mai 1861.

Probabil că și de această dată ca și în iunie 1859 cînd s-a tipărit 5 parale pe hîrtie albă în loc de hîrtie albăstrue, precedentul fiind creat, Atelierul timbrului a tipărit marca de 80 parale pe hîrtia pe care o avea în depozit „rezervă de la comandele trecute". Acest fapt nu trebuie să ne mire deoarece după 23 iunie 1859, Atelierul timbrului a tipărit și mărcile de 40 parale pe ambele hîrtii.

O altă explicație a tipăririi, cel puțin a comenzii din 25 ianuarie, cu livrarea 1 aprilie 1861 pe cele 3 feluri de hîrtie ar putea fi și faptul că nu se mai putea întîrzia „spre a nu se ocaziona din aceasta (lipsei de mărci) sminteala serviciului" astfel că mărcile de 80 parale au fost tipărite și pe hîrtia albăstruie care o mai avea rezervă.

— Perioada în care a circulat marca de 80 parale este, aprilie — mai 1861 pînă la 1 mai 1862 la Iași și 4 mai inclusiv la celelalte birouri poștale. Trebuie să arăt însă că nu cunosc scrisori francate cu aceste mărci circulate în anul 1862 și că ar fi posibil că ultima tranșe din septembrie 1861 să nu fi tipărit nici o marcă pe acest fel de hîrtie. Aceasta ar explica și mai pregnant raritatea acestei mărci și proporția constatată de mine în urma cercetărilor pe care le-am făcut.

II. Cantitatea de mărci de 80 parale pe hîrtie albăstruie existentă în circuitul filatelic. Unitățile cunoscute mondial în stare neobliterată și obliterată

A. Cantitatea de mărci existentă în circuitul filatelic.

1. Mărci neobliterate

În ultimii 50 de ani nu se cunosc la licitații și în colecții decît 8 bucăți din care o singură piesă în stare perfectă, restul fiind fără gumă sau defecte.

Iată cum sînt prezentate în cataloagele de licitații aceste mărci :

a) Catalogul casei de licitații H.R. Harmer din Londra din decembrie 1948 care prezintă colecția A. Rotschild, la nr. 160 găsim singura piesă de 80 parale existentă în această mare colecție, descrisă astfel : 80 parale roșu pe hîrtie albăstrue în stare neobliterată, una din marile raritați, exemplar minunat cu margini frumoase de jur împrejur, gumă originală, exemplar deosebit.

b) Catalogul aceleiași case, editat de sucursala ei din New York a prezentat în noiembrie 1957 colecția Alfred Caspary. Aceasta a fost cea mai mare colecție de mărci clasice românești. Ea conținea 31 de mărci Cap de bour din care o marcă neobliterată și 9 fragmente și scrisori de 27 parale, o marcă neobliterată și 8 pe fragmente și scrisori de 54 parale, o marcă neobliterată și 8 pe fragmente și scrisori de 108 parale precum și două mărci neobliterate și două fragmente de 81 parale. Din emisiunea a doua ea conținea 8 bucăți obliterate de 5 parale pe hîrtie albăstruie, 3 bucăți pe hîrtie albă și un număr impresionant de mărci de 40 și 80 parale.

Cu toate că agenții colecționarului erau prezenți la toate licitațiile din lume iar la cele mai importante era prezent chiar el, nu a putut achiziționa, deoarece n-a găsit, decît două bucăți de 80 parale pe hîrtie albăstruie neobliterate, ambele cu defecte și 5 scrisori din care numai o pereche (cu defecte) pe scrisoare.

Iată cum erau prezentate în catalog cele două mărci neobliterate :

— Nr. 390 — 80 parale pe hîrtie albăstruie fără gumă dar proaspătă, margini frumoase, două subțieturi (una în margine). Una din cele mai rare mărci neobliterate românești.

— Nr. 391 — 80 parale pe hîrtie albăstruie neobliterată, margini pe toate laturile subțiată sus ca o micuță gaură de ac. Aparența frumoasă. Marcă foarte rară.

c) Colecția monumentală a lui Maurice Burus, cea mai mare colecție cunoscută în lume, estimată în 1957 la 10 milioane dolari, formată din cele mai valoroase piese provenite din colecția : Ferari de la Renotieré, Champion, Hind, Caspary etc. conținea 24 mărci Cap de bour din prima emisiune, faimosul ziar „Zimbrulu" și „Vulturulu" cu cele două straifuri de 3 și 5 bucăți de 5 parale pe hîrtie albăstruie, o piesă de 5 parale neobliterată pe hîrtie albă și una pe ziar precum și un impresionant număr de mărci din

emisiunea a doua, Principatele Unite, Cuza, Carol cu favoriți și barbă, etc., dar nu conținea decît o piesă de 80 parale pe hîrtie albăstruie neobliterată, două obliterate și o scrisoare cu o pereche cu un mic defect.

Marca neobliterată era prezentată astfel în catalogul de licitații al Casei Willy Balasse din octombrie 1962 (Bruxelles) :

— nr. 213 — 80 parale roșu pe hîrtie albăstruie, certificat A. Diena, nuanță frumoasă, margini frumoase, prospețime remarcabilă, una din cele mai rare mărci românești în stare neobliterată.

d) Colecția E. J. Leon formată în mare parte din mărcile provenind din colecțiile Hind, Rotschild, și Caspary, conținînd 850 mărci românești din perioada 1858—1872, din care 14 din prima emisiune, 8 bucăți de 5 parale Porto gazetei cadru întreg și peste 260 din emisiunea a doua, nu conținea decît o piesă de 80 parale pe hîrtie albăstruie neobliterată și 8 obliterate din care una singură pe scrisoare tăiată în linia de cadru de jos.

Iată cum este prezentată marca neobliterată în catalogul casei Robson Lowe și Urs Peter Kaufman din Basel în octombrie 1966 :

— nr. 1307 — 80 parale roșu pe hîrtie albăstruie, gumă originală, o mică subțietură în colțul din dreapta sus. Mare raritate. Este marca 391 din colecția Caspary.

e) Colecția Eduard Cohen formată în cea mai mare parte la noi în țară și din colecțiile Caspary, Burus și Leon conținînd peste 1.000 mărci clasice românești din perioada 1858 — 1872 conținea 2 mărci neobliterate din care una falsă chimic, 4 mărci obliterate pe fragment și un plic cu o pereche subțiată în marginea de sus, nr. 400 ex. Caspary datat 5/6 întregistrat 1860.

f) O piesă în colecția Tomassini.

f) Mai există o piesă neobliterată în colecția Witzleben cu un mic defect și două piese cu defecte vîndute de casele de licitații Gelli și Tani nr. 1520 din iunie 1927 și Harmer nr. 238 din octombrie 1933.

2. Mărci obliterate

Nu poate fi dată o cifră nici chiar aproximativă a cantității existente în circuitul filatelic, deoarece cu toate că această marcă se găsește destul de rar, ea există și în colecțiile medii de mărci clasice românești. Putem însă aprecia fără să greșim că numărul lor este de cca 4 ori mai mic decît al mărcilor de 80 parale pe hîrtie albă sau gălbuie și de aproximativ 3—4 ori mai mic decît mărcile tip III tipărite pe celelalte feluri de hîrtie.

În ceea ce privește existența lor pe scrisori putem afirma că ele sînt destul de rare iar atunci cînd se găsesc două bucăți pe scisoare pot fi apreciate ca foarte rare. Perechile și francaturile mixte pe fragment sau scrisoare pot fi apreciate ca foarte rare ele lipsind din cele mai mari colecții.

Dăm mai jos francaturile grele și scrisorile existente în marile colecții.

3. Francaturi grele

— În colecția Rotschild, nr. 161, patru bucăți de 80 parale pe hîrtie de un albastru pronunțat, pe fragment obliterată FRANCO IASSY. Starea mărcilor este bună, margini frumoase în afaară de o singură marcă care este tăiată pe marginea cadrului drept. Este foarte curios că această piesă nu o regăsim în nici una din marile colecții actuale.

4. Scrisori cu o singură marcă

1. În colecția Caspary :

— nr. 397 — 80 parale roșu cu margini superbe, obliterată FRANCO GALATZ, o neînsemnată subțiere în cadru, datată 1 august 1861 adresată la Iași ;

— nr. 398 — 80 parale roșu, margini mari, obliterată FRANCO GALATZ în roșu cu un neînsemnat defect ;

— nr. 399 — 80 parale roșu, margini aproape inexistente (dar nu atinge cadrul) obliterat FRANCO BACEU, adresat la Iași.

2. În colecția Leon numai un plic :

— nr. 1313 — 80 parale roșu, obliterată FRANCO BERLAD în albastru, tăiată în linia cadrului de jos.

3. În colecția Witzleben : două scrisori fiecare cu cîte o marcă obliterată FRANCO PIATRA.

În colecția ing. Tomassini, o scrisoare cu o bucată ruptă manual, margini frumoase, obliterată FRANCO GALATZ 1/9.

— o scrisoare francată cu o pereche în care o marcă tăiată în cadru pe două laturi, cealaltă marcă frumoasă, obliterată FRANCO FOKSCHANY 2/5.

5. Scrsori cu o pereche

Sînt foarte rare. Sînt cunoscute :

— În colecția Caspary sub nr. 400, o pereche orizontală cu margini tăiate scurt, cu un defect în marginea de sus în afara cadrului, obliterată în verde FRANCO BOTUSCHENI ȘI RECEPISSE, datată 5/6 — (1860) achiziționată de Cohen.

— În colecția Burus sub nr. 216, o pereche orizontală obliterată în verde FRANCO BOTUSCHENI și RECEPISSE, cu un pliu în colțul superior drept.

— O a treia scrisoare cu o pereche orizontală pe hîrtie albastru închis-profund obliterată FRANCO TEKOUTCI 12/8 colecția Matheescu Sinaia.

6. Francaturi mixte

Sînt cunoscute obliterate cu ștampila FRANCO : o scrisoare cu o bucată de 80 parale și alta de 40 parale ambele pe hîrtie albăstruie la licitația colecția Birnbach a casei Hans Grobe din Hanovra din 19 ianuarie 1939 ; un fragment cu o bucată de 80 și alta de 40 parale ambele pe hîrtie albăstruie înscrisă în inventarul colecției Witzleben și al doilea fragment cu aceeași francatură prezent la o expoziție din Londra.

B. Unitățile cunoscute mondial în stare neobliterată și obliterată

Unitatea cea mai mare cunoscută la neobliterate este unicatul. Nu exista pereche, streif sau tete-beche.

La obliterate unitatea cea mai mare cunoscută este perechea care se găsește rar pe fragment și foarte rar pe scrisoare. Nu există tete-beche.

Scrisoarea trecută în catalogul mărcilor poștale românești la pagina 52 punctul 4 nu există. Nu se găsește o asemenea piesă în nici o colecție.

II. Culoarea hîrtie și a mărcii, nuanțe, defecțiuni de imprimare, ștampile folosite

Culoarea normală a hîrtiei este albastru deschis (azuriu). Există însă și mărci tipărite pe hîrtie de un albastru pal care este rară. Se cunosc două bucăți pe fragment ex. Cohen azi în colecția Heimblucher — R.F.G. Tot așa de rare sînt mărcile pe hîrtie albastru profund, plumburiu (vinăt).

Culoarea hîrtiei s-a falsificat prin tratarea ei de obicei cu sineală (scrobeală) care însă poate fi ușor recunoscută datorită atît culorii care este un albastru strident, cît și faptului că în hîrtie rămîn părți albe necolorate.

În catalogul licitației unei părți a colecției Matheescu Sinaia de la Basel din 29 octomvrie 1976 se găsește sub nr. 2311 o pereche de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterat cu ștampila rotundă tip 1857/58 BAKEU-MOLDOVA 25/8. Culoarea hîrtiei este contraafăcută marca fiind tip II.

Culoarea de bază a mărcii de 80 parale este cărămiziu pe toate cele trei feluri de hîrtie, nu roșu cum prevăd cataloagele internaționale și de licitații ; numai cca 30-35 % sînt de culoare roșie (cu nuanțele ei).

Dacă pe hîrtie albă și gălbuie se cunosc cca 5% mărci în nuanțele roșu vișiniu, roșu brun și foarte rar chiar brun, pe hîrtie albăstruie nu sînt cunoscute aceste nuanțe.

Sînt cunoscute următoarele culori și nuanțe : cărămiziu, cărămiziu închis, roșu, roșu închis și roșu aprins — nuanța cărămiziu închis este mai rară decît roșu, iar roșu aprins (sînge) este foarte rară.

Nu este cunoscută impresiunea dublă sau parțial oarbă care există la 40 parale sau la 80 de parale pe hîrtie albă.

Ștampilele folosite pentru obliterarea acestei mărci sînt ștampilele tip 2 FRANCO date în folosință la sfîrșitul anului 1859.

Am descoperit pînă în prezent mărci obliterate numai cu ștampilele FRANCO : IASSY Nr. 1 în albastru și albastru violet, BACEU în roșu, BERLAD în albastru, BOTUSCHENII în verde, FOKSCHANY în verde, GALATZ în albastru și verde, PIATRA ȘI TEKOUTCI în albastru.

Nu am găsit obliterări cu FRANCO : CAHUL, DOROEHOI, HUCHII, ISMAILU, GALATZ NR. 2, MICHAILENI, ROMAN ȘI VASLUI.

Folosirea ștampilei prefilatelice FRANCO, care s-a întrebuințat excepțional pe mărcile emisiunii a doua, nu este cunoscută pe 80 parale pe hîrtie albăstruie.

De asemenea nu sînt cunoscute obliterări pe această marcă cu ștampilele FRANCO : IASSY mare, OKNA, NIAMTZU și BOLGRAD precum și ștampila dreptunghiulară cu anul, denumită și draperie, dată în folosință la IASSY în 1861.

Sînt cunoscute ca rare cele două piese de 80 parale pe hîrtie albăstruie obliterate accidental cu ștampila rotundă tip 1857/58 IASSY — Moldova.

Nu există jumătate marcă circulată. De altfel nici una din mărcile emisiunii a doua nu a fost folosită ca jumătate de marcă circulată. Scrisoarea francată cu o jumătate de marcă de 80 parale pe hîrtie albă reprodusă în lucrarea lui J. Wertheimer — Ghika la pagina 179, este trucată, ștampila BERLAD — MOLDOVA datată 6 iunie 1862 este falsă.

Nu sînt cunoscute perechi verticale obliterate.

Nu există mărci de 80 parale pe hîrtie albăstruie circulate în dauna poștei, așa cum există pe hîrtie albă (două piese obliterate a doua oară cu ștampila BERLAD MOLDOVA). Nu există eseuri sau reimprimări.

III. Gradul de raritate față de celelalte mărci Cap de bour. Punctajul (valoarea) mărcii de 80 parale pe hîrtie albăstruie.

Din studiul pe care l-am făcut a rezultat că marca de 80 parale pe hîrtie albăstruie neobliterată (8 bucăți) este mai valoroasă de 2 ori decît 27 și 108 parale (15 bucăți), de 2,6 ori decît 54 parale (21 bucăți), de 3,8 ori față de 81 parale (30 bucăți) și de 2,7 ori față de 81 parale obliterat (22 bucăți). Pentru fiecare marcă de 5 parale pe hîrtie albăstruie (3 bucăți) se găsesc 2,6 mărci de 80 parale pe hîrtie albăstruie iar pentru fiecare marcă de 5 parale pe hîrtie albă (4 bucăți) se găsesc 2 mărci de 80 parale pe hîrtie albăstruie.

În ceea ce privește mărcile obliterate acestea sînt mai rare în proporție de 4/1 față de aceleași mărci pe hîrtie albă sau gălbue.

Mărcile obliterate cu ștampila rotundă au preț de amator.

Perechile obliterate sînt mai rare în proporție de 5/1. Cînd acestea sînt pe fragment proporția este de 5/1 față de aceleași unități pe hîrtie albă sau galbenă.

Unicatele de 80 parale pe hîrtie albăstruie pe scrisori sînt mai rare în proporție de 5/1 față de același unități pe hîrtie albă sau gălbuie și în proporție de 4/1 față de marca pe hîrtie albăstruie obliterată.

Perechile pe scrisori și francaturile mixte sînt rarități obținînd prețurile de licitații.

Iată acum și punctajul pentru această marcă după ce s-a ținut seama de proporțiile pe care le-am arătata mai înainte.

TABEL

cu punctajul mărcilor de 80 para'e pe hîrtie albăstruie, tip III, gumă gălbuie, slab brun sau albă, obliterată cu ștampila FRANCO tip 1859.

	*	⊙	△	✉
1. 80 parale cărămiziu	240.000	7.000	12.000	28.000
2. 80 parale cărămiziu închis	245.000	8.000	13.000	32.000
3. 80 parale roșu	220.000	7.500	12.500	30.000
4. 80 parale roșu închis	250.000	9.000	14.000	36.000
5. 80 parale roșu aprins (sînge)	260.000	10.000	15.000	40.000

COEFICIENȚI

— Mărcile obliterate cu ștampila rotundă tip 1858		*	*	*
— Pereche 80 parale	—	3	3	*
— Francaturi mixte	—	—	*	*

* Preț de licitație punctajul stabilindu-se în raport de raritatea ștampilei, starea mărcilor, mărimea marginei mărcilor pe cele patru laturi, acuratețea ștampilei, etc.

Stabilirea punctajului s-a făcut ținîndu-se seama în afară de gradul de raritate al mărcii și de următoarele criterii :

— mărcile neobliterate trebuie să fie în perfectă stare, cu șarnieră, cu margini (să nu fie atinsă linia de cadru).

Deoarece guma mărcilor emisiunii a doua are adesea impurități, crăpături sau nu este perfect întinsă pe întreaga suprafață a mărcii (cu locuri lipsite de gumă) ea nu influențează valoarea mărcii.

— Mărcile obliterate trebuie să fie în perfectă stare, cu margine albă pe toate 4 laturi (să nu fie tăiată linia de cadru), ștampila să fie clară.

— Pentru a se putea aplica punctajul dat pentru fragment ștampila de plecare trebuie să fie prezentă în proporție de 50—60% pentru a se putea expertiza cu precizie.

— Stabilirea punctajului perechilor pe nuanțe de culori se face înmulțind punctajul unei mărci de nuanța respectivă cu coeficientul 3.

— Plicurile trebuie să posede atît ștampila de plecare cît și ștampila de sosire. Se consideră plic complet și anvelopa pe care este aplicată marca, care nu poartă ștampila de sosire deoarece cînd a fost deschisă s-a rupt mica bucățică de hîrtie pe care era aplicată ștampila de sosire sau cînd anvelopa este completă dar funcționarul poștal a omis să o oblitereze la sosire.

— Dacă există numai fața plicului pe care este aplicată marca dar pe aceasta se găsește atît ștampila de plecare cît și cea de sosire punctajul va fi de 75% din punctajur pentru plic complet.

Prime se se acordă peste punctajul prevăzut în tabel

— Marca neobliterată fără șarnieră sau urmă de șarnieră (dacă există) primește o primă de 25% peste valoarea stabilită prin punctaj. Prețul mărcilor neobliterate cu defecte poate fi scăzut pînă la 50% în raport de importanța acestuia.

— Mărcile neobliterate și obliterate cu margini mari, își măresc valoarea cu 10 pînă la 30% peste punctajul stabilit.

— Scrisoarea care are numai fața plicului și pe ea nu se găsește decît ștampila de plecare se consideră fragment mare acordîndu-se jumătate din punctajul prevăzut pentru plic.

— Mărcile obliterate tipărite pe hîrtie albastru pal și albastru închis (plumburiu/vinăt) primesc o primă de 15% fiind mai rare decît restul mărcilor.

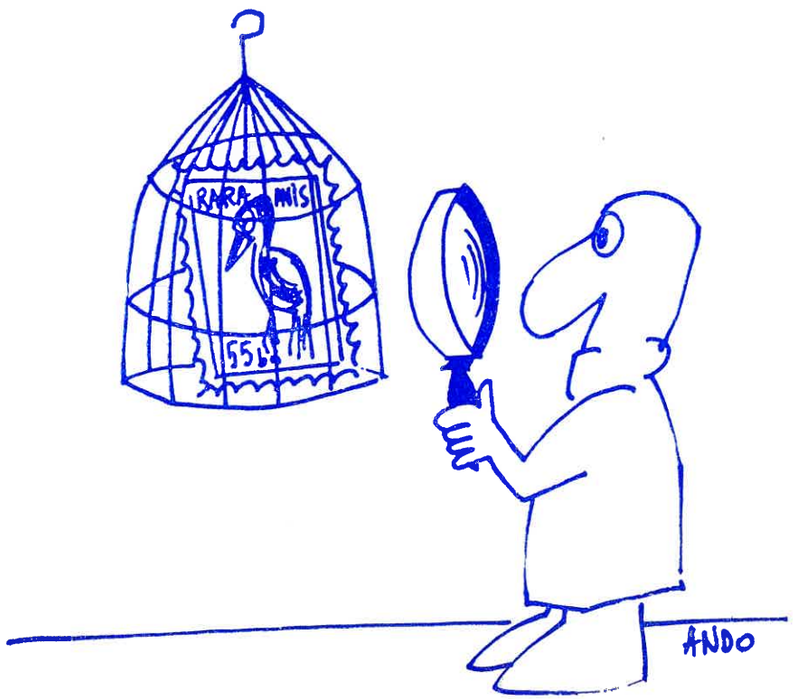

SURPRIZE

● Funcționarii bibliotecii publice din New York au avut nu de mult timp o surpriză neplăcută. Ei au descoperit lipsa unor timbre în valoare de 250 000 dolari, aparținînd unei colecții aflate în această instituție. Este vorba de colecția Benjamin Miller, cu o valoare totală de un milion dolari, una dintre cele mai celebre din Statele Unite, acoperind perioada 1845—1921. Potrivit declarațiilor poliției, autorii furtului au intrat în bibliotecă, au așteptat închiderea ei și apoi au operat în liniște.

● Una din surprizele expoziției filatelice de la Amsterdam — „Amphilex '77" — a fost oferită de o... întîmplare. O întîmplare fericită care a dus la regăsirea unei rarități filatelice ce fusese furată în noiembrie 1975, la Haga, în cursul unei vînzări prin licitație, în împrejurări de atunci neelucidate. E vorba de un bloc de trei timbre cu efigia lui Wilhelm al III-lea al Țărilor de Jos, emis în 1852 și valorînd 40 000 de florini. Ele au fost recunoscute de un filatelist participant la expoziție căruia i-au fost oferite spre cumpărare. Poliția sesizată l-a reținut pe vînzător, un francez care afirmă că timbrele i-au fost încredințate în vederea vînzării de către un prieten spaniol Ancheta continuă.

ISTORIA DESCOPERIRII UNUI CONTINENT PE MARCILE POȘTALE

Minusculele bucățele de hîrtie — mărcile — pot fi și documente ilustrate ale marilor descoperiri geografice.

Un exemplu în acest sens ni-l oferă descoperirea Australiei, mai întîi, a continentului ca atare, mai apoi explorarea cuprinsului lui.

Hartog, Vlamingh, Nuyts și Dampier descoperiseră o parte din coastele de miazănoapte, de apus și miazăzi, cînd căpitanul Cook a ajuns, în 1770, pe coasta de răsărit a continentului australian. Cu mulți ani mai înainte, Abel Tasman (1603—1659) însemnase pe hartă insula care îi poartă numele.

Întreaga istorie a descoperirii acestui continent a fost reflectat în emisiuni de mărci care evocă, de la figurile navigatorilor pînă în epoca de pionierat a fermierilor din secolul trecut, toate etapele ei.

METODE DE DISTRIBUIRE A CORESPONDENȚEI

Pînă în anul 1863 corespondența în America se distribuia contra cost, cu asentimentul Congresului american care în 1825 a hotărît transmiterea corespondenței prin curieri particulari, care încasau pentru acest serviciu, de la destinatari, cîte o jumătate de cent pentru ziare și 2 cenți pentru o scrisoare.

Serviciul însă nu a funcționat practic decît în cîteva orașe mari. La propunerea directorului poștei (Postmaster), Montgomery Blair Congresul a ratificat în 1863 o lege pentru distribuirea poștei la domiciliu în toate localitățile, fără nici un fel de suprataxă:

olimpic, acela al păcii și înfrățirii între popoare.

Perioada 1958–1977 a reprezentat pentru țara noastră o etapă de maturitate, de realizare și depășire a prevederilor planurilor cincinale și anuale în ceea ce privește dezvoltarea telecomunicațiilor.

La începutul acestei perioade au fost realizate în țară centrale telefonice automate rotative de 200–900 linii, centrale de tip urban 7D pînă la 10 000 linii, redresoare pentru alimentarea aparaturii de telecomunicații cu tensiune continuă stabilizată. Au apărut o varietate mare de produse de telecomunicații autohtone, ca telefoane cu baterie locală pentru agricultură, telefoane speciale pentru locomotive diesel electrice, telefoane antigrizutoase de mină, de tip secretariat și pentru reglarea circulației. Începînd din anul 1961 a început fabricația în țara noastră a sistemelor de curenți purtători cu una, trei și 24 căi, echipamente cu repetori de înaltă frecvență pentru sisteme de 60 căi, obținîndu-se performanțe calitative și tehnico-constructive la nivelul normelor internaționale.

Una din realizările importante ale industriei telecomunicațiilor din țara noastră este asimilarea în bune condiții și înainte de termen a licenței centralei telefonice automate Pentaconta bazată pe sisteme de comutație Crossbar. Construcția tehnologică modulară permite realizarea unor sortimente variate, de la centrale de mică capacitate pînă la centrale de 100 000 abonați.

Ca urmare a dezvoltării industriei telecomunicațiilor, numărul posturilor telefonice instalate a crescut la peste 800 000, tehnologia de exploatare și întreținere a acestora, precum și a rețelelor și centralelor telefonice dezvoltîndu-se corespunzător.

Această dezvoltare este impusă de problemele dificile și urgente pe care le ridică din ce în ce mai pregnant ritmul ridicat de creștere a tuturor ramurilor și sectoarelor de activitate. Gradul de automatizare a telefoniei automate urbane a ajuns la circa 90%, cu o densitate de peste 3,5 posturi la 100 locuitori, numărul întreprinderilor și instituțiilor conectate la rețeaua telex a crescut de trei ori în ultimii 5 ani, majoritatea localităților mari beneficiază de legături telefonice cu prefix. Paralel cu dezvoltarea sistemelor telefonice prin curenți purtători, funcționînd pe linii aeriene sau cablu, s-au instalat sisteme de curenți purtători pe linii de radiorelee. În perioada 1965–76 s-au dezvoltat legăturile telefonice și radioreleele magistrale Est-Vest.

Emisiunile filatelice apărute în această perioadă au reușit în parte să reliefeze preocupările din domeniul telecomunicațiilor.

În afară de emisiunile specificate anterior, este necesar a scoate în evidență seria de uzuale apărută în anul 1967, din care 5 mărci poștale reprezintă realizări din domeniul telecomunicațiilor.

Valoarea de 10 bani (brun-roșcat) reprezintă un microreceptor ; 50 bani (roșu-portocaliu) are în centru un telefon automat realizat de uzina Electromagnetica ; valoarea de 1,75 lei reprezintă o stație de releu de televiziune ; valoarea de 3 lei reprezintă harta țării noastre cu simbolurile legăturilor telefonice automate și un disc telefonic, iar valoarea maximă de 5 lei (violet-albăstrui) reprezintă un teleimprimator și harta lumii, sugerînd legăturile politico-economice tot mai strînse pe care țara noastră le are cu celelalte state ale lumii prin intermediul telecomunicațiilor.

PERSPECTIVELE TEMATICE LEGATE DE DEZVOLTAREA VIITOARE A TELECOMUNICAȚIILOR

Ritmul dezvoltării telecomunicațiilor în țara noastră face posibil ca în următoarele două cincinale să fie atins nivelul mondial cu privire la densitatea telefonică și telegrafică, precum și al gradului de automatizare. Dezvoltarea telecomunicațiilor pe plan mondial în ceea ce privește sectorul de telefonie-telegrafie, este axată spre adoptarea unui mod de comutație și de comandă modern și unitar care să asigure un sistem integrat de telecomunicații. În această accepțiune ar urma ca sistemul integrat să cuprindă atît echipamentele pentru telefonie, telegrafie, transmisiuni de date, cît și o rețea de calculatoare electronice aferente acestui sistem.

Este o certitudine că în viitorul apropiat vor funcționa sisteme informaționale automate între țări, că se va dezvolta rețeaua telefonică automată cu legături de telecomunicații prin sateliți, cabluri coaxiale, ghiduri de undă, fascicule herțiene de mare capacitate etc. De asemenea, este prevăzută o mare dezvoltare a rețelei telefonice automate mobile, prin instalarea de telefoane la bordul automobilelor, avioanelor, navelor etc.

Videotelefonul este în momentul de față o problemă a asigurării tehnologiei de fabricație în serie. Utilizarea rețelei de telecomunicații legate direct cu calculatoarele pentru serviciile de documentare, traduceri, consultații, învățămînt, bazată pe crearea unor bănci operative de date, reprezintă o etapă la care ne putem gîndi chiar pentru viitorul cincinal.

Sîntem convinși că în anii ce vor urma, filatelia românească va fi în pas cu progresele tehnice în domeniul telecomunicațiilor care vor fi reliefate în cîteva emisiuni la nivelul calitativ ridicat cu care ne-a obișnuit.

PE MARGINEA UNOR ȘTAMPILE VECHI

Prof. SILVIU ISER

Problema ștampilelor poștale a început să mă pasioneze îndeosebi după apariția lucrării „Ștampile poștale folosite în Țările Române pînă în anul 1881" de distinsul cercetător Gr. Racoviceanu. Colecționînd, comparînd și analizînd unele piese ce le am în colecție, am ajuns la unele constatări care cred că pot aduce lucrări noi și pot interesa și pe alți filateliști.

În cele ce urmează am să aduc la cunoștință cititorilor concluziile cercetărilor mele.

Astfel, un plic cu ștampile ce aduc unele lucrări noi în legătură cu data folosirii ștampilelor prefilatelice, are două ștampile descrise în cartea sus-amintită și anume A 3—4 mm București cu data 29 Dek și A 7 Bucarest Walachei 29/12 în tuș roșu cărămiziu viu. Scrisoarea adresată la Craiova, venea poate din străinătate (nu are adresa expeditorului, avînd o bulină sigiliu EP, dar are adresa scrisă în cirilică și în limba italiană), în orice caz a tranzitat prin București și se pare că una din ștampile aparținea unui birou (stație) poștal din punctul de trecere a diligenței și cealaltă ștampilă unui alt punct de trecere. S-ar putea deci ca birourile de cartier să nu se fi înființat în 1865 (vezi GR. pag. 24) ci mai înainte, în anul 1860. Concluzionînd, acest plic mi se pare important prin aplicarea a două ștampile aceleeași localități, aceea ce ar presupune existența unor oficii poștale diferite—o dată tîrzie a ștampilei A 3, din moment ce funcționa ștampila A 7 (nu se poate reproduce plicul, ștampilele fiind palide).

La pag. 60 se arată existența unor ștampile pentru justificarea întîrzierii, ștampile DUPĂ PLECARE. Posed un plic care în loc să prezinte, cum am întîlnit în marea majoritate a cazurilor, ștampilă după plecare și ștampilă de dată a expedierii, are două ștampile de dată și anume Calafat 10/11 Dim și Calafat 13/11 Dim — ștampila B 21 dar cu stea cu 5 raze în loc de 6 raze cum se arată la pag. 48 și ștampila justificatoare C 11. Interpretez această prezență a două ștampile de dată ca o eventuală neatenție a poștei: aplicarea ștampilei din 10/11, observarea greșelii prin aplicarea ștampilei C 11 și plecarea normală pe 13/11. De asemenea, demnă de menționat este ștampila Calafat cu stea cu 5 raze (la pag. 48 Gr. R. reproduce fotografic cu 5 raze, dar necorect în text). Pe verso e ștampila CRAIOVA cu stea cu 6 raze.

Un al treilea plic ce poate prezenta interes este expediat din comuna Desa spre Craiova și poartă ca ștampile de expediție 2 tipuri diferite de ștampile Calafat. Una din ele, dublu cerc, are inscripția Calafat, data 18 DEC 74 pe trei rînduri și crucea de Malta. A doua este tot dublu cerc, inscripția este CALAFATUL, data 18 DEC (fără an) și o floricică cu patru petale. Prima ștampilă s-ar asemăna cu B 38 dar nu este cerc simplu ci dublu iar cea de-a doua cu B 39 dar are cerc simplu și nu are dată de an. Nu sînt citate de Gr. R. S-ar asemăna cu B 62, dar acestea sînt datate de Gr. R. în 1877 și ștampila este din 1874 iar diametrul cercului exterior nu este de 24 mm ci doar de 22 mm.

Un alt plic adresat la Craiova prezintă trei ștampile diferite ca tip. Prima este B 9, ștampilă de plecare Țînțăreni 19/12, lîngă care apare ștampila B 26 FILIAȘI (Baston) a stației telegrafice iar ca sosire ștampila B 21 Craiova. Demnă de semnalat este ștampila FILIAȘI (Baston) neapărută în lucrarea lui Gr. R. și folosirea tîrzie a ștampilei Țînțăreni.